

Vecht voor dieren

Ontbossingsvlees op je bord

Hoe Braziliaans rundvlees gelinkt aan ontbossing wordt aangeboden door horecagroothandels en supermarkten in Nederland

Over World Animal Protection

World Animal Protection is een internationale dierenbeschermingsorganisatie met dertien kantoren, verspreid over de hele wereld. Onze missie is een betere wereld voor dieren te realiseren. Dieren zijn bewust, daarom moeten we bewust met dieren omgaan. Dierenleed valt niet recht te praten.

Ons werk is met name gericht op wilde dieren en op het voedselsysteem. De industriële veehouderij veroorzaakt niet alleen massaal leed voor de dieren die erin gevangen zitten, maar heeft ook enorme negatieve gevolgen voor het leefgebied van wilde dieren. Ze leidt tot ontbossing, vervuiling door pesticiden en mestoverschotten en levert een grote bijdrage aan klimaatverandering die ook voor veel dieren funest is.

Over AidEnvironment

AidEnvironment is een non-profit-organisatie voor onderzoek, strategie en implementatie op het gebied van duurzaamheid, gevestigd in Nederland, Indonesië en Uganda. AidEnvironment ondersteunt overheden, bedrijven, maatschappelijke organisaties en de financiële sector met data en analyses om door grondstoffen veroorzaakte ontbossing te elimineren.

Over het rapport

Dit rapport werd geschreven op basis van onderzoek uitgevoerd door AidEnvironment. Het zoomt in op rundvleesproducten in Nederlandse groothandels en supermarkten die gelinkt kunnen worden aan ontbossing.

Dit rapport is geschreven door Dirk-Jan Verdonk en Julia Bakker met bijdragen van Sarah Drost van Aidenvironment.

Projectcoördinator

Julia Bakker

Vormgever

Fabián Ardón

Coverfoto

Shutterstock

Inhoudsopgave

Voorwoord	04
Achtergrond	05
Import Braziliaans rundvlees	06
JBS, Marfrig en Minerva	07
Onderzoeksmethodologie	08
Etikettering: een reusachtige maas in de wet	09
Resultaten	10
Ondoorzichtige ketens	11
Methaan	11
Aanbevelingen	12

Foto: Runderen grazen in de buitengebieden van Rio Branco, in de staat Acre, Brazilië. Credit: World Animal Protection/ Noelly Castro

Voorwoord

Hoe wilde dieren verdwijnen

Een hoog gejack snijdt je door de ziel. Het is afkomstig van een ocelot, een katachtige van meer dan een meter lang die hoog op de poten staat. Of eigenlijk: hinkt, want goed lopen kan dit prachtige dier niet meer. Met een gebroken poot en een lijf vol hagel is het hier gebracht en opgelapt – in deze opvang annex kleine dierentuin in de deelstaat Pará in de Braziliaanse Amazone.

Het verhaal van de ocelot is, met kleine variaties, het verhaal van de meeste dieren hier. Het regenwoud waar deze wilde dieren hun huis hebben verdwijnt stukje bij beetje. Dat betekent dat ze het bos uitkomen – en dan worden beschoten of aangereden of verkommeren. In sommige gevallen worden ze gevangen om te dienen als exotisch huisdier.

Een jaguar is daar een ander voorbeeld van. Als welpje kwam het met zijn moeder het oerwoud uit omdat dit te klein was geworden om te leven. Zijn moeder werd doodgeschoten, hij gevangengenomen. Maar toen hij te groot werd en te moeilijk om te houden is hij hier gebracht. Hoewel zijn verblijf redelijk ruim bemeten is, is het aanzicht deprimerend. Dit prachtige dier is veroordeeld tot een leven in gevangenschap, want terug uitzetten in de natuur is hoogstwaarschijnlijk niet mogelijk. Het dier heeft niet geleerd voor zichzelf te zorgen.

In 2022 bezocht ik deze opvang die dweilt terwijl de kraan open staat. Want met eigen ogen zag ik het voortdurende proces dat het regenwoud vernietigt. Het gaat daarbij niet alleen om de Amazone, maar ook om de kostbare natuur van de Cerrado, de Pantanal, de Gran Chaco en het Atlantisch bos.

Hectare bij hectare verdwijnt het leefgebied van wilde dieren of raakt versnipperd en doorsneden met wegen die talloze dieren fataal worden. Het is funest voor het welzijn van de dieren, maar verergert ook de biodiversiteits- en klimaatcrisis. Er zijn verschillende drijfveren voor de ontbossing in Zuid-Amerika, maar ze staan alle in de schaduw van die ene: de productie van rundvlees.

Met behulp van bedrijven verschijnt dat ontbossingsvlees ook op Nederlandse borden: veebedrijven, slachterijen, handelaars en retailers – en de financiële instellingen die hen financieren, verzekeren of van hen aandeelhouder zijn. Dit rapport laat de schakels van die keten zien. Het moet in het licht gezien worden van nieuwe Europese regelgeving die bedrijven verplicht dat ontbossingsvlees uit te sluiten. Niet alleen wordt duidelijk dat bedrijven nog werk aan de winkel hebben om in lijn met de nieuwe wetgeving te komen, maar ook, en net zo belangrijk, dat dit niet genoeg is: de wetgeving dekt lang niet alle kostbare natuur en bedrijven hebben een maatschappelijke verantwoordelijkheid ook die te behouden. Moge dit rapport helpen bij de strijd voor het behoud van de wouden, bossavannes en andere belangrijke ecosystemen – en voor het behoud en het welzijn van de dieren die daarin hun thuis hebben.

Dirk-Jan Verdonk

Algemeen directeur

World Animal Protection Nederland

De productie van rundvlees is de belangrijkste drijvende kracht achter de ontbossing in de Amazone, het unieke habitat van duizenden diersoorten en een van de negen kantelpunten van het mondiale klimaat. Ook andere belangrijke ecosystemen in Brazilië worden verwoest voor rundvleesproductie, zoals de Cerrado, Pantanal en het Atlantisch bos. Brazilië is de grootste exporteur van rundvlees en de vestigingsplaats van het allergrootste (rund)vleesbedrijf ter wereld: JBS. Dat roept de vraag op of er ook Braziliaans rundvlees in Nederland te koop is dat aan ontbossing in Brazilië kan worden gelinkt. Onderzoek van AidEnvironment uitgevoerd in opdracht van World Animal Protection laat zien dat het antwoord bevestigend is. Bovendien blijken bedrijven in Nederland een maas in de wet te gebruiken om niet te hoeven vermelden uit welk land het vlees afkomstig is. Mede daardoor is vaak niet te waarborgen dat het rundvlees ontbossingsvrij is en tasten consumenten in het duister over de herkomst van het rundvlees dat ze kopen of voorgeschoteld krijgen.

Achtergrond

Het verband tussen rundvleesproductie en ontbossing in de Amazone en andere natuurgebieden is al decennia bekend. Zo is de rundvleesproductie in de zogeheten 'wettelijke' Amazone de afgelopen veertig jaar vertienvoudigd en tegenwoordig goed voor zo'n veertig procent van de totale Braziliaanse rundvleesproductie, die ruim 200 miljoen runderen omvat.¹ In de meeste gevallen wordt ontbost om land vrij te maken om runderen te laten grazen, maar een toenemend deel van de runderen wordt afgemest in zogeheten 'feedlots' waar de dieren soja en mais te eten krijgen, gewassen waar eveneens voor ontbost wordt.²

In 2009 kondigden vier grote Braziliaanse rundvleesbedrijven een moratorium af op opkopen van runderen afkomstig van nieuw ontbost land in de Amazone. Ze hebben dit niet waargemaakt. In 2014 onderschreven regeringen en grote bedrijven bovendien de verklaring van New York inzake bossen. In de verklaring committeerden bedrijven zich eraan om tegen 2020 een einde te maken aan ontbossing voor de productie van landbouwgrondstoffen, waaronder rundvleesproducten. De bedrijven hebben deze doelstelling niet gehaald. Ook de 2020 deadline van het Consumer Goods Forum is niet gehaald.³

Na deze mislukkingen om ontbossingsvrij te worden is er in de Europese Unie wetgeving gekomen. Op 29 juni 2023 werd de EU-verordening over ontbossingsvrije producten van kracht. Vanaf die tijd hebben (grote) bedrijven achttien maanden de tijd om ervoor te zorgen dat zij alleen nog maar rundvleesproducten in- of verkopen waarbij geen of slechts een verwaarloosbaar risico bestaat dat zij via ontbossing tot stand zijn gekomen. Daarbij geldt voor de ontbossing de peildatum van 31 december 2020.

Land dat na die datum is of wordt ontbost is in strijd met Europese wetgeving, land dat vóór die datum is ontbost valt niet onder de wetgeving.

Bovendien bevat de verordening een geografische beperking: ze is gebaseerd op de definitie van 'bos' van de Voedsel- en Landbouworganisatie van de Verenigde Naties (FAO) en sluit (vooralsnog) ander bebost gebied uit.⁴ Dit is verontrustend, want het kan leiden tot zogenaamde 'ontbossingslekkage', dat wil zeggen dat de ontbossing zich verplaatst naar minder beschermde ecosystemen.⁵ Dit is met name een zorg voor de Pantanal en Cerrado, unieke natuurgebieden waarvan slechts een klein percentage onder de nieuwe verordening valt, maar die onder grote druk staan door uitbreiding van vleesproductie.⁶

Vanaf eind 2024 moeten bedrijven zorgvuldigheidssystemen hebben geïmplementeerd op het vlak van informatievereisten, risicobeoordeling en risicobeperkende maatregelen, aangevuld met rapportageverplichtingen, om zo ontbossingsvrij rundvlees te waarborgen. Maar nu al zijn bedrijven al gehouden aan verplichtingen op het vlak van etikettering, die sinds het begin van deze eeuw van kracht zijn.

Een belangrijke reden waarom het zo moeilijk is te waarborgen dat rundvlees ontbossingsvrij is, is het zogeheten 'witwassen van runderen.' Deze illegale activiteit omvat het vervalsen van informatie om de ware herkomst van het vee te verhullen en banden met ontboste gebieden te verbergen. Leveranciers die zich schuldig maken aan ontbossing wijzigen documentatie of vervoeren dieren naar leveranciers zonder ontbossing vóór de uiteindelijke verkoop aan een slachthuis.⁷

Foto: Een groep Nelore runderen in een veehouderij in de staat Mato Grosso, Brazilië. Credit: Alf Ribeiro / Shutterstock

Import van Braziliaans rundvlees

Ongeveer een vijfde van de totale Braziliaanse rundvleesproductie is bestemd voor export. Onderzoek gepubliceerd in 2020 wees uit dat 48,1% van de export afkomstig was van vee in de Cerrado, 25,5% uit het Amazonegebied, 18,2% uit het Atlantisch bos, 5,0% uit de pampa's en 1,9% uit de Pantanal en Caatinga.⁸

Nederland importeert grote hoeveelheden rundvlees uit Brazilië. In 2022 importeerde Nederland 6.930 ton vers of gekoeld rundvlees uit Brazilië. In datzelfde jaar importeerde het ook 6.655 ton bevroren rundvlees. Daarbovenop werd 2.981 ton bereid of geconserveerd rundvlees uit Brazilië geïmporteerd, wat het totaal op 16.566 ton brengt.⁹

Uit vrachtgegevens van de Braziliaanse rundvleesexport van 1 juni 2022 tot en met 31 mei 2023 naar Nederland blijkt dat JBS

het grootste exporterende bedrijf is, alleen al goed voor 45% van de handel naar Nederland. Marfrig (30%) en Minerva (14%) zijn nummer twee en drie. De overige acht exporterende bedrijven namen gezamenlijk 12% van de handel met Nederland voor hun rekening.¹⁰ Grootste importeur van Braziliaans rundvlees is eveneens JBS, dat ook in Nederland gevestigd is. Het bedrijf importeerde in dezelfde periode 64% van de rundvleesproducten in Nederland die door JBS in Brazilië geëxporteerd zijn, gevolgd door LSI-Netherlands (Jack Link's) met een aandeel van 15%, en FN Global Meat (5%).

Onderzoek gepubliceerd in 2020 liet zien dat ten minste 17% van de rundvleesexport vanuit de Amazone en Cerrado naar de EU mogelijk is besmet met illegale ontbossing. Daarbovenop komt nog het percentage rundvlees dat mogelijk tot stand is gekomen via legale ontbossing.¹¹

JBS is het grootste vleesbedrijf ter wereld. Het heeft een slachtcapaciteit van 75.000 runderen, 115.000 varkens, 16.000 schapen en 14 miljoen kippen *per dag*. Daarmee heeft het bedrijf een reusachtige klimaatvoetafdruk, groter dan die van het land Spanje.¹² JBS is groot geworden dankzij kapitaalinjecties van de Braziliaanse ontwikkelingsbank BNDES.¹³ In 2016 kwam aan het licht dat het bedrijf in de loop der jaren ruim 1.800 politici had omgekocht. Het totale bedrag aan steekpenningen dat JBS had uitgedeeld bedroeg rond de 150 miljoen dollar.¹⁴ De eigenaren van JBS, de gebroeders Batista, werden later ook veroordeeld vanwege handel in voorkennis. Corruptie is niet het enige onderwerp waardoor JBS in het nieuws komt. Het bedrijf wordt regelmatig beschuldigd van ontbossing, schending van landrechten en zelfs indirect met geweld tegen lokale gemeenschappen.¹⁵

Al jaren slaagt JBS er niet in om te garanderen dat het rundvlees van het bedrijf ontbossingsvrij is.¹⁶ In 2020 werd conservatief geschat dat de totale ontbossingsvoetafdruk van JBS 200.000 hectare kan bedragen in de directe toeleveringsketen en maar liefst 1,5 miljoen hectare in de indirecte toeleveringsketen.¹⁷ In hetzelfde jaar kwam naar buiten dat de voormalig accountant van JBS, DNV-GL, ingehuurd door JBS om de toeleveringsketen tussen 2017 en 2019 te auditeren, nooit de indirecte leveranciers van JBS in Brazilië heeft gecontroleerd. Anders dan JBS suggereerde, kon "het beoordelingsrapport van DNV GL niet [...] worden gebruikt als bewijs van goede praktijken in de hele toeleveringsketen."¹⁸

In 2022 moest JBS toegeven dat het bijna 9.000 runderen had gekocht van een criminele rundveehouder die door aanklagers werd aangemerkt als "een van de grootste ontbossers in Brazilië."¹⁹ Ook de soja in de keten van JBS wordt gelinkt aan legale en illegale ontbossing, zoals bleek uit onderzoek in hetzelfde jaar.²⁰

In 2023 werd JBS op de vingers getikt door de National Advertisement Review Board over de onwaarachtige claim van het bedrijf dat het in 2040 klimaatneutraal zou zijn.²¹ Kort daarna berichtten [internationale media](#) dat JBS geld wil ophalen met een beursgang in de Verenigde Staten om verder te kunnen groeien. Als onderdeel van deze beursgang wil JBS [een nieuwe houdstermaatschappij \(ultimate holding\) in Nederland vestigen](#).

In november 2023 dienden acht NGO's in Frankrijk een strafrechtelijke klacht in tegen verschillende Franse banken omdat ze vleesbedrijven - met name JBS en Marfrig - financieren die de ontbossing in Brazilië bevorderen.²²

Marfrig is na JBS de grootste vleesproducent in Brazilië. De onderneming heeft bedrijven in 22 landen en exporteert naar meer dan 100 landen. De totale onderneming heeft een slachtcapaciteit van 31.000 runderen, 10.000 varkens, 10.000 schapen en 4 miljoen kippen *per dag*.

Minerva is een van de marktleiders in de export van Zuid-Amerikaans rundvlees. De onderneming exporteert naar meer dan 100 landen. Het bedrijf wil zijn slachtcapaciteit in 2023 ophogen naar ruim 42.000 dieren *per dag*, ten opzichte van het huidige getal van bijna 30.000 door delen van Marfrig over te kopen.²³

Onderzoeksmethodologie

AidEnvironment en World Animal Protection registreerden labels van rundvleesproducten bij Nederlandse vestigingen van groothandels (Makro, Sligro en Hanos) en supermarkten (Albert Heijn, Lidl, Jumbo, Dekamarkt, Dirk, Aldi, Vomar en Plus). Dit is gedaan in de zomer van 2023. Vervolgens is de aanvoerketen van een selectie van deze producten in kaart gebracht, tot op het niveau van de Braziliaanse runderhouderij. Zeven casussen zijn daarvan in de bijlage van dit rapport uitgewerkt, waarbij een casus meerdere producten kan betreffen.

Voor het in kaart brengen, is gebruikgemaakt van een grote (en groeiende) database van directe en indirecte leveranciers van Braziliaanse slachthuizen die de afgelopen jaren is ontwikkeld door AidEnvironment op basis van: 1. landelijke kadastragegevens (SIGEF en SNCI), 2. gegevens van het Braziliaanse ministerie van Landbouw en 3. vergunningen voor veetransport (zogenaamde GTA-gegevens). Zo bevat de database 11.598 directe en 21.315 indirecte leveranciers van runderen aan de slachthuizen van JBS. Het gaat hier overigens nog om een deel van alle directe en indirecte leveranciers van JBS. Zo heeft het bedrijf naar schatting alleen al 50.000 directe leveranciers. Het onderzoek is derhalve niet gericht op het verkrijgen van een compleet beeld, maar op het aantonen dat (potentieel) ontbossingsvlees in Nederland wordt aangeboden.

Merk verder op dat voor de Braziliaanse staten São Paulo (SP) en Rio Grande do Sul (RS) geen publiekelijk beschikbare

toegang bestaat tot GTA-gegevens. Ook zijn de GTA-gegevens in veel staten beperkt tot 2018/2019. Vooral voor de staten Pará en Goiás is meer bijgewerkte informatie (tot 2023) beschikbaar. Overigens hebben veel veehouderijen een relatief stabiele relatie met hun kopers, wat betekent dat grote verschuivingen in de toeleveringsketen niet waarschijnlijk zijn. De bewijslast over recente veranderingen in relaties met toeleveranciers ligt om die reden bij de afnemers.

De zogeheten Federal Inspection Service-code ('SIF') bestaande uit drie of vier cijfers, verwijst naar een specifiek slachthuis in Brazilië. Indien deze code op het etiket vermeld staat kan heel precies worden aangetoond uit welk slachthuis het vlees komt.

Omdat leveranciers aan meerdere slachthuizen leveren en slachthuizen hun slachtvee afnemen bij meerdere leveranciers (die vaak ook weer meerdere directe en indirecte leveranciers hebben) zijn individuele runderen niet te herleiden tot specifieke rundvleesproducten. Leverancier-koperrelaties gaan derhalve over het risico op ontbossingsvlees. We hebben onderzocht of slachthuizen die rundvee ontvingen van directe en indirecte leveranciers met ontbossing op hun bedrijven de Nederlandse markt hebben bevoorrad. Is dat het geval, dan is er sprake van (potentieel) ontbossingsvlees. Het is immers de verantwoordelijkheid van de in Nederland opererende bedrijven om uit te sluiten dat zij ontbossingsvlees kopen en verkopen, of dat althans tot een verwaarloosbaar risico inperken.

Foto: Illegaal gestichte branden verbrandt bomen in het Amazonewoud, Brazilië. Luchtfoto van gebied dat ontbost is vee en sojaplantages. Credit: PARALAXIS / Shutterstock

Etikettering: een reusachtige maas in de wet

In 2000 werd een EU-verordening van kracht om de etikettering van rundvlees te verbeteren. Achtergrond waren de uitbraken van BSE. Deze 'gekkedoeienziekte' kan bij mensen leiden tot de dodelijke ziekte van Creutzfeldt-Jakob. Het schandaal rond deze ziekte maakte duidelijk dat het aan transparantie ernstig schortte. Doel van de verordening was daarom om het vertrouwen van consumenten in rundvlees te herstellen en hen 'niet te misleiden.' Daartoe dienen rundvleesproducten, zoals de verordening stelt, 'juist en duidelijk te worden geëtiketteerd.'

Maar wat betekent dat? De verordening lijkt duidelijk. Handelaren en organisaties die rundvlees in de handel brengen moeten informatie over de oorsprong van het product op het etiket vermelden, *met name de plaats waar het dier of de dieren waarvan het rundvlees afkomstig is, is/zijn geboren, gemest en geslacht.*²⁴ Daarbij wordt bovendien expliciet gesteld dat, met het oog op het algemeen belang, de verplichte rundvleesetiketteringsregeling óók geldt voor rundvlees dat van buiten de EU wordt ingevoerd. Op het etiket van dit ingevoerde vlees moet staan: "Oorsprong: Niet-EG" en "Plaats van de slacht: (naam van het derde land)" (Deel I, artikel 15).

De verdere uitwerking ondermijnt echter deze doelstelling voor een belangrijk deel. Want de vermelding van het land van herkomst is alleen verplicht voor *onbewerkt* rundvlees. Dat opent een reusachtige maas in de wet. Want zodra er al van een minieme bewerking sprake is, vervalt de verplichting het land van herkomst te vermelden. De toevoeging van water of specerijen is daarvoor al voldoende.²⁵

Zo bestaan de voorbeelden genoemd in Case study G voor 95% uit rundvlees. Maar daaraan is water toegevoegd (een manier om met minder vlees meer geld te verdienen), net als aroma en zout. Daarmee kwalificeert het als 'bewerkt rundvlees' en hoeft het land van herkomst niet vermeld te worden. Ook de producten uit Case study F betreffen bewerkte producten.

De huidige regelgeving schiet dus ernstig tekort om afnemers (bijvoorbeeld restaurants of individuele consumenten) te informeren over de herkomst van het vlees. Het is voor hen onmogelijk uit te maken waar het vlees vandaan komt en of het daarmee een verhoogd risico heeft verbonden te zijn met ontbossing. Navraag bij verkopers levert evenmin iets op. Voor dit onderzoek hebben we contact gezocht met enkele grote supermarkten om te vragen wat de herkomst is van het vlees uit de beef jerky's en BiFi worsten. We werden door iedereen doorverwezen naar de producent. De reactie die we van de producent -Jack Link's- kregen luidde als volgt: "*All of our products are sourced from countries and regions approved by the European Union and fully meet the stringent standards legislated by the European Parliament, including regulations addressing food safety, animal welfare, public health, and traceability.*" Toen we specifiek vroegen of ze dan ook vlees uit Brazilië importeren kregen we geen reactie meer.

Er is maar één conclusie mogelijk: de huidige etiketteringsregelgeving sluit onvoldoende aan op de nieuwe EU-verordening over ontbossingsvrije producten.

Resultaten

De resultaten van het onderzoek laten zien:

1.

Dat er rundvlees op de Nederlandse markt wordt aangeboden dat afkomstig is uit Braziliaanse slachthuizen van de drie grootste Braziliaanse vleesbedrijven JBS, Marfrig en Minerva waaraan runderen zijn geleverd door directe of indirecte leveranciers op wier land sinds eind 2020 ontbossing heeft plaatsgevonden. Dit geldt met name voor Makro.

Of deze aanbieders in strijd zijn met de verplichtingen die gaan gelden krachtens de EU-verordening over ontbossingsvrije producten, hangt ervan af of de locatie van deze ontbossing valt onder de FAO-definitie van 'bos'. Het onderzoek wijst uit dat dit in voorkomende gevallen het geval kan zijn (casus C, D en E). Echter, ook andere kritische ecosystemen die minder beschermd zijn, zoals de Braziliaanse Cerrado en Pantanal hebben te maken met ontbossing gelinkt aan rundvleesproducten uit het onderzoek.

2.

Dat er rundvlees op de Nederlandse markt wordt aangeboden waarvan het land van herkomst niet te achterhalen valt, wat betekent dat niet valt uit te sluiten dat het om ontbossingsvlees gaat en evenmin dat het risico daarop verwaarloosbaar is.

Bedrijven gebruiken daarbij regelmatig een maas in de wet om niet op de verpakking aan te hoeven geven uit welk land het vlees dat in het product zit afkomstig is (zie casus G en F).

3.

Bedrijven niet altijd hun beloften nakomen. Naar aanleiding van onderzoek gepubliceerd door Repórter Brasil en Mighty Earth, deden diverse retailers eind 2021 beloften.

- Albert Heijn beloofde geen 'beef jerky' - een snack met gerookt vlees - geproduceerd door JBS in samenwerking met het Amerikaanse Jack Link meer aan te bieden. Het onderzoek laat echter zien dat Jack Link's beef jerky nog volop bij Albert Heijn verkrijgbaar is (zie casus F).
- Lidl verklaarde geen rundvlees van Zuid-Amerikaanse producenten meer te verkopen per begin 2022.²⁶ In de zomer van 2023 werd door de onderzoekers rundvlees ('Filete de Ternera') aangetroffen afkomstig uit Uruguay.

Bovendien heeft Makro's moederbedrijf Metro AG (Duitsland) een vleesinkoopbeleid dat stelt dat het bedrijf inzake rundvlees stappen neemt 'om te werken aan nul ontbossing.' In de steekproef kwam Makro als slechtst presterende bedrijf uit de bus. Het verkoopt talrijke rundvleesproducten afkomstig uit Braziliaanse slachthuizen waaraan directe en indirecte leveranciers leveren die te linken zijn aan ontbossing (zie casussen A, B, D, G).

4.

Nederlandse aanbieders geen transparantie verschaffen. Aanbieders verwijzen door naar de producent en de producent geeft geen specifieke informatie of levert geen nader bewijs.²⁷

Ondoorzichtige ketens

Uit het onderzoek blijkt dat verschillende rundvleesproducten van Albert Heijn geen duidelijke informatie hebben op de labels over bedrijven in de keten. Er staat slechts "Albert Heijn BV" op het etiket. De labels geven evenmin informatie over de herkomst van het vlees, noch over waar de runderen zijn gefokt, grootgebracht en geslacht (zie casus H). Via het EG-nummer (NL-371-EG) valt niettemin te achterhalen dat Hilton Foods Holland de leverancier is van deze producten. Deze etikettering is in strijd met de labellingswet.

Een medewerker van Hilton Foods Holland vertelde op 4 juli 2023 mondeling aan de onderzoekers dat 'de door Hilton Foods aan Albert Heijn geleverde rundvleesproducten hun oorsprong hebben in Europa of incidenteel in Zuid-Amerika, maar het zal nooit uit Brazilië komen.' De persoon zei ook dat hij dit alleen mondeling kon garanderen, 'aangezien er geen bewijs of informatie op het etiket of zoiets staat.'

Tegelijkertijd blijkt uit vrachtgegevens dat Hilton Food Solutions Holland BV verse rundvleesproducten koopt afkomstig uit Brazilië. Tussen 1 januari 2021 en 31 juli 2023 importeerde het bedrijf (via de haven van Rotterdam) 15 ton vers rundvlees ("Braziliaans gekoeld rundvlees zonder been") van Marfrig met een waarde van USD 119.000 en 101 ton van hetzelfde verse rundvleesproduct van Minerva met een waarde van USD 832.600.

Dit hoeft niet te betekenen dat er Braziliaans vlees bij Albert Heijn onder private label te koop is, maar een mondelinge verklaring dat dit niet gebeurt is onvoldoende garantie om te voldoen aan de EU-verordening. Consumenten tasten al helemaal in het duister.

Methaan

Rundvleesproductie is niet alleen risicovol als het aankomt op ontbossing, het heeft eveneens een grote klimaatvoetafdruk vanwege methaanuitstoot. Herkauwers als runderen zijn de grootste antropogenetische bron van methaan, wat een uitermate krachtig broeikasgas is. Op een tijdschaal van honderd jaar heeft methaan een 28 keer groter vermogen de aarde op te warmen dan koolstofdioxide. Op een tijdschaal van twintig jaar is methaan zelfs 84 keer krachtiger dan koolstofdioxide, wat het terugdringen van methaanuitstoot – met name in het voedselsysteem – des te belangrijker maakt voor de klimaatdoelen van 2050.²⁸

De methaanemissies van JBS overtreffen ruimschoots die van alle andere bedrijven. De methaanuitstoot van dit ene bedrijf overschrijdt de methaanemissies van vee in Frankrijk, Duitsland, Canada en Nieuw-Zeeland bij elkaar opgeteld. De methaanemissies van JBS leveren een aanzienlijk deel van de totale klimaatvoetafdruk van het bedrijf, dat de totale broeikasgasuitstoot van geheel Spanje overtreft.²⁹

Aanbevelingen

Bedrijven:

- Stop met het inkopen van rundvlees en andere dierlijke producten die afkomstig zijn van ketens waarin de legaliteit en duurzaamheid van praktijken en grondstoffen niet kan worden gegarandeerd.
- Implementeer volledige traceerbaarheid, inclusief van indirecte toeleveranciers.
- Rapporteer transparant over resultaten op het vlak van het uitsluiten van ontbossing en aanverwante thema's, zoals de bijdrage aan de eiwittransitie en het verbeteren van dierenwelzijn. Zet in op vooruitgang naar tenminste 50% minder dierlijke producten in 2040 en implementatie van minimaal FARMS-standaarden in activiteiten of toelevering.

Overheid

- Zet binnen de EU in op versterking van de EU Ontbossingsverordening door:
 - naast 'bos' ook andere ecosystemen op te nemen, zoals 'overig bebost land' en kostbare natuurlijke dras-, gras- en veenlanden.
 - kippen- en varkensvlees toe te voegen aan de producten die onder de verordening vallen;
 - financiële instellingen onderdeel te maken van de bedrijven die onder de verordening verplicht zijn ontbossingsproducten uit te sluiten.

- Verbeter de etiketteringsverplichting, zodat consumenten te allen tijde op de verpakking kunnen lezen uit welk land (of welke landen) het vlees dat in het product zit afkomstig is.
- Waarborg goede handhaving ter voorkoming van het aanbod van producten op de Nederlandse markt die niet voldoen aan de EU ontbossingsverordening en etiketteringsplicht.

Financiële instellingen

- Beëindig investeringen in en leningen en financiële diensten aan bedrijven zoals JBS waar zwakke punten in de toeleveringsketen legale en illegale ontbossing mogelijk maken.
- Beëindig beleggingen in en leningen en financiële diensten aan bedrijven die ontbossingswetgeving proberen te frustreren en af te zwakken via lobbyactiviteiten die zichzelf ondernemen en/of organen waarin zij vertegenwoordigd worden.
- Rapporteer transparant over resultaten op het vlak van het uitsluiten van ontbossing en aanverwante thema's, zoals de bijdrage aan de eiwittransitie en het verbeteren van dierenwelzijn. Zet in op vooruitgang naar tenminste 50% minder dierlijke producten in 2040 en implementatie van minimaal FARMS-standaarden in activiteiten of toelevering.

Casus A: Runderhaas in Makro gelinkt aan slachthuis JBS Andradina

Voor deze casus zoomen we in op het product "runderhaas" dat wordt verkocht bij de Makro. We gaan kort in op de importeur en leggen bloot hoe ontbossing is gelinkt aan dit product.

Runderhaas 1,846 kg (bevroren product). Slachtdatum 5 juli 2022

Bron: Mystery shopping; Makro Rotterdam; Zeemanstraat 2, 2991 XR, Barendrecht; 19 juli 2023. Ref: RR - MAK - ROT - 23

Runderhaas 1,991 kg (bevroren product). Slachtdatum: 5 augustus 2022

Bron: Mystery shopping; Makro Amsterdam; De Flinsstraat 9, 1114 AL, Amsterdam-Duivendrecht; 28 juli 2023. Ref: RR-MAK-AMS-21

Gelinkte bedrijven:

Friboi

JBS Global UK; DFDS Logistics Winterswijk B.V. (EG number: NL-383-EEG). Terwijl op de verpakkingen JBS Global UK (Borehamwood, Verenigd Koninkrijk) vermeld staat als importeur van het product, verwijst het EG-nummer naar logistiek bedrijf DFDS Logistics Winterswijk B.V. als de laatste supply chain-houder van het product voordat het de Makro binnenkwam. HSF Logistics en Eurofresh zijn onderdeel van DFDS Logistics.

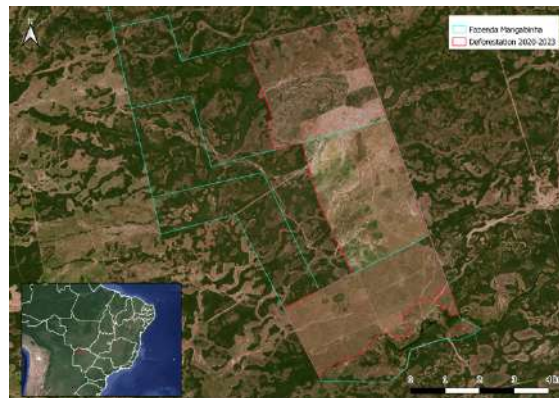
Ontbossing bij directe en indirecte toeleveranciers: de cijfers

3,018 hectare tussen juni 2020 -juli 2023 bij een toeleverancier, Fazenda Mangabinha, in de gemeente Aquidauana (MS)

Juni 2020

Juli 2023

Bron: AidEnvironment, gebaseerd op ontbossingsdata (Prodes en Mapbiomas) en landelijke kadastergegevens (SIGEF, SNCI). Afbeelding © 2023 Planet Labs PBC.

Op 19 december 2018 heeft de eigenaar van Fazenda Mangabinha twintig runderen geleverd aan een andere boerderij in Corumbá - MS om te worden vetgemest. Dat bedrijf leverde op zijn beurt rechtstreeks aan drie JBS-slachthuizen, namelijk Andradina (SP), Anastácio (MS) en Campo Grande (MS), voor laatstgenoemde zie ook casus E. Zo heeft tussen 14 april 2019 en 16 april 2019 het rundveebedrijf in Corumbá 1.124 runderen geleverd aan JBS Andradina. Bovendien hebben zij tussen 28 maart 2018 en 31 mei 2019 ook 1.260 slachtdieren geleverd aan JBS Campo Grande. Hoewel deze data niet overeenkomen met de slachtdata van de bovengenoemde Makro-producten, is de kans groot dat er een lopende leveranciersrelatie bestaat tussen de rundveebedrijven en de drie slachthuizen. Zodra data over 2023 beschikbaar komen kan daar uitsluitel over gegeven worden. Tot die tijd ligt de bewijslast voor het tegendeel bij JBS.

Een studie uit 2022 getiteld *Cash Cow* van Global Witness vermeldt de banden van JBS met de ontbossing van het Amazonegebied en mensenrechtenkwesties en verwijst naar het JBS-slachthuis in Andradina.³⁰ Zoals de casussen in dit onderzoek en in andere onderzoeken laten zien, garanderen de lange afstanden tussen de vleesverwerkende fabrieken in Braziliaanse zuidelijke staten (bijv. São Paulo en Rio Grande do Sul) en de veeteeltgebieden noordwaarts niet dat hun toeleveringsketens vrij zijn van ontbossing en van schendingen van de rechten van inheemse volken en lokale gemeenschappen. Een onderzoek van Reporter Brasil toont dat 'the long distances separating these factories [in Santo Antônio de Posse and Lins, ed.] from the main agricultural frontiers do not guarantee that their supply chains are free from deforestation and Indigenous Peoples' rights violations.'³¹

Casus B: Ribeye en stoofvlees van de Makro gelinkt aan slachthuis Marfrig Bataguassu

Voor deze casus zoomen we in op de producten "Ribeye" en "stoofvlees" die worden verkocht bij de Makro. We laten zien hoe ontbossing gelinkt is aan deze producten.

Ribeye BRA, gewicht 1,885 KG (bevroren product). Slachtdatum: 25/07/2022

Bron: Mystery shopping; Makro Amsterdam; De Flinsstraat 9, 1114 AL, Amsterdam-Duivendrecht; 28 juli 2023. Ref: RR-MAK-AMS-13

Ribeye BRA gewicht 1,665 KG (bevroren product). Slachtdatum: 29/04/2022

Bron: Mystery shopping; Makro Amsterdam; De Flinsstraat 9, 1114 AL, Amsterdam-Duivendrecht; 28 juli 2023. Ref: RR-MAK-AMS-19

Stoofvlees (vers product). Geen slachtdatum op de verpakking.

Bron: Mystery shopping; Makro Amsterdam; De Flinesstraat 9, 1114 AL, Amsterdam-Duivendrecht; 28 juli 2023. Ref: RR-MAK-AMS-24

Rib-eye steak, ca. 200 g (vers product). Geen slachtdatum op de verpakking.

Bron: Mystery shopping; Makro Amsterdam; De Flinesstraat 9, 1114 AL, Amsterdam-Duivendrecht; 28 juli 2023. Ref: RR-MAK-AMS-25

Runderribeye, gewicht 1,930 KG (vers product). Slachtdatum: 29/05/2023

Bron: Mystery shopping; Makro Amsterdam; De Flinesstraat 9, 1114 AL, Amsterdam-Duivendrecht; 28 juli 2023. Ref: RR-MAK-AMS-28

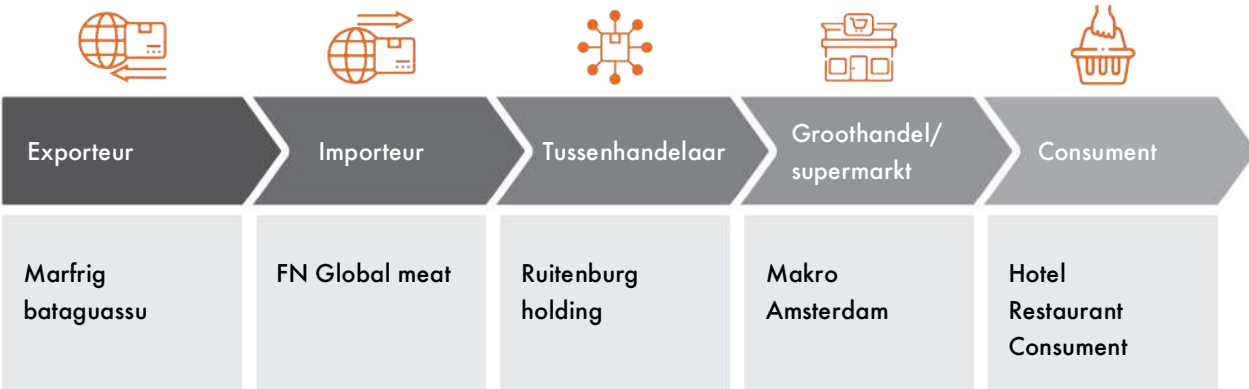
Gelinkte bedrijven:

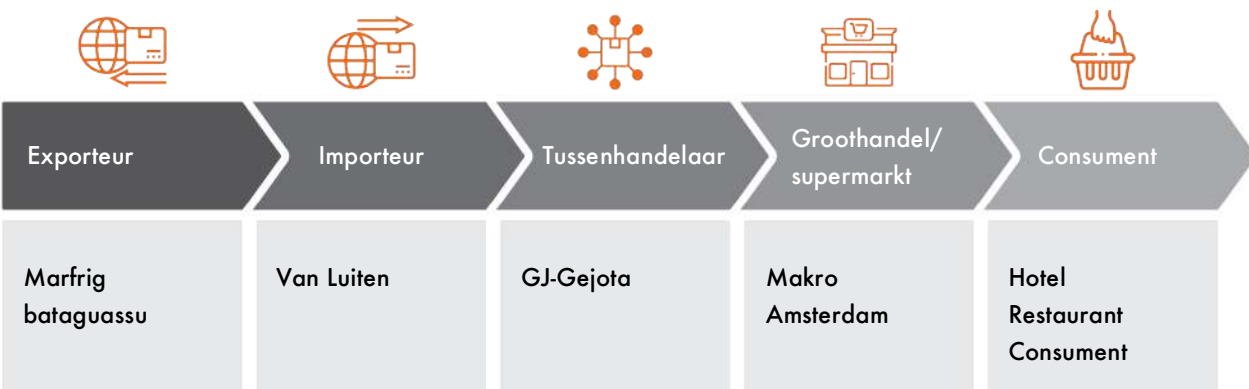
Bedrijven die importeren: Luiten Food BV; Chateau Viande (onderdeel van Ruitenbergh Holding).

In de vrachtgegevens werd importbedrijf Van Luiten Food (producten RR-MAK-AMS-13 en RR-MAK-AMS-19) aangetroffen. Sinds 2018 is Van Luiten Food (Leidschendam) onderdeel van het Australische bedrijf Thomas Foods International. Tussen 1 januari 2021 en 30 juni 2023 importeerde Van Luiten Food in Rotterdam in totaal 349 MT (totale waarde USD 2.066.600) vers rundvlees (HS 0201) en 178 MT (totale waarde USD 891.600) bevroren rundvlees (HS 0202.) van Marfrig Global Foods uit respectievelijk de haven Santos en de haven Paranagua in Brazilië. Naast Marfrig betreft Van Luiten Food ook rundvlees van C Vale Cooperativa, Vibra Agroindustrial en BRF. Chateau Viande (Utrecht) is onderdeel van het Nederlandse bedrijf Ruitenbergh Holding (producten RR-MAK-AMS-24, RR-MAK-AMS-25, RR-MAK-AMS-28 met EG-nummer NL-42-EG³²) in Utrecht. Chateau Viande Utrecht ontstond in 2019 door de integratie van Bobeldijk Vleesproducten, Dutch Meat Service en Ruitenbergh Quality Foods³³. De onderzoekers hebben de foto van het stoofvleesproduct (RR-MAK-AMS-24) in een e-mail gedeeld met Ruitenbergh om informatie op te vragen over de tussenhandelaar. Op basis van de foto antwoordde een medewerker van Ruitenbergh in september 2023 dat “op basis van batchnummer [op de foto zijn twee nummers zichtbaar: het REF/Batchnr: 990207387 en het nummer zonder toelichting: 0857240723, red.] dit zou komen van FN Global Meat”. FN Global Meat is één van de grootste vleesimporteurs van Nederland vanuit Brazilië. Uit de importdata blijkt dat het bedrijf tussen 1 januari 2021 en 31 juli 2023 in totaal 3.931 ton verse rundvleesproducten (HS 0201) uit Brazilië heeft geïmporteerd met een waarde van 24,6 miljoen USD, en 1.731 ton bevroren rundvleesproducten (HS 0202.) ter waarde van USD 9 miljoen via de haven van Rotterdam. Het grootste deel van het aandeel vers rundvlees wordt geleverd door Marfrig (74%), op grote afstand gevolgd door JBS (inclusief Friboi) met 10%. Voor diepgevroren rundvlees is Marfrig ook de belangrijkste leverancier (66%), gevolgd door JBS (18%).

Handelsketen van product RR-MAK-AMS-24

Handelsketen van product RR-MAK-AMS-13

Ontbossing bij directe en indirecte toeleveranciers: de cijfers

798 hectare tussen december 2022 en juli 2023 bij toeleverancier 1, in de gemeente Ribas do Rio Pardo, MS.

307 hectare tussen januari en februari 2021 bij toeleverancier 2 (bestaande uit twee bedrijven), in de gemeente van Agua da Clara, MS.

999 hectare tussen augustus 2022 en april 2023 bij toeleverancier 3, in de gemeente Corumbá, MS.

Toeleverancier 1: Fazenda Taboca

December 2022

Juli 2023

Bron: AidEnvironment, gebaseerd op ontbossingdata (Prodes and Mapbiomas) en landelijke kadastergegevens (SIGEF, SNCI). Afbeelding© 2023 Planet Labs PBC.

Deze leverancier heeft 798 hectare ontbost tussen december 2022 en juli 2023. Dit is bevestigd door Prodes en MapBiomas, twee Braziliaanse autoriteiten op het gebied van ontbossing. Ook heeft fazenda Taboca een geschiedenis van milieuboetes. Deze fazenda heeft rechtstreeks 203 runderen geleverd aan het slachthuis van Marfrig in Bataguassu. In 2018 heeft dezelfde fazenda ook 100 dieren geleverd aan het slachthuis van JBS in Campo Grande dat in dit onderzoek is meegenomen (zie casus E). Aangezien er na 2019 geen gegevens over het transport van dieren in Mato Grosso do Sul openbaar beschikbaar zijn, kan AidEnvironment niet bevestigen of de rundveehouderij na 2019 nog steeds aan dezelfde slachthuizen levert. Aangezien de ontbossing op het bedrijf plaatsvond tussen december 2022 en juli 2023, is met name het product RR-MAK -AMS-28, met slachtdatum 29/05/2023 een hoog-risico-product. De bewijslast ligt bij Marfrig en JBS.

Toeleverancier 2: Fazenda Sucuri en Fazenda Tangara

Fazenda Sucuri

Januari 2021

Februari 2021

Fazenda Tangara

Januari 2021

Februari 2021

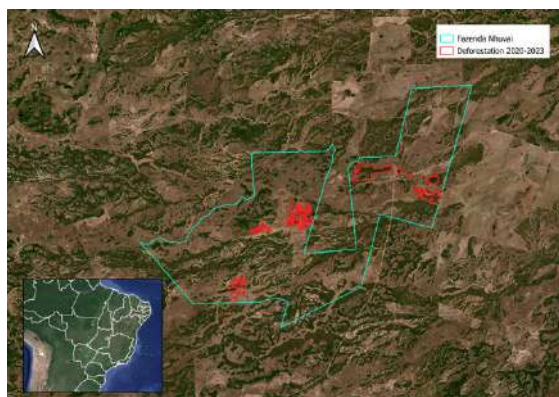

Bron: AidEnvironment, gebaseerd op ontbossingsdata (Prodes and Mapbiomas) en landelijke kadastergegevens (SIGEF, SNCI). Afbeelding© 2021 Planet Labs PBC.

De eigenaar van deze twee boerenbedrijven in de gemeente Agua Clara in Mato Grosso do Sul heeft tussen januari en februari 2021 in totaal 307 hectare inheemse vegetatie op zijn rundveebedrijven ontbost. Fazenda Sucuri heeft rechtstreeks 161 runderen aan het slachthuis van Marfrig geleverd in Bataguassa tussen 26 februari 2018 en 23 maart 2018, en nog eens 40 dieren op 24 mei 2019. Fazenda Tangara heeft tussen 26 februari 2018 en 23 maart 2018 rechtstreeks 70 runderen aan het slachthuis geleverd. Of deze boerderijen nog steeds directe leveranciers zijn aan dit Marfrig-slachthuis in 2022 en 2023 (de slachtdata van vleesproducten 1 t/m 5 in de Makro) is niet bevestigd, maar de bewijslast ligt bij Marfrig.

Toeleverancier 3: Fazenda Nhuvai

Augustus 2022

April 2023

Bron: AidEnvironment, gebaseerd op ontbossingsdata (Prodes and Mapbiomas) en landelijke kadastergegevens (SIGEF, SNCI). Afbeelding© 2023 Planet Labs PBC.

De eigenaar van deze fazenda heeft tussen augustus 2022 en april 2023 999 hectare ontbost op zijn rundveebedrijf. Dit was een indirecte leverancier aan Marfrig Bataguassu in 2018. Of deze fazenda in 2022 nog steeds indirect leverancier is aan dit Marfrig-slachthuis en 2023 (de slachtdata van vleesproducten 1 t/m 5 in de Makro) is niet bekend, maar de bewijslast ligt bij Marfrig.

Casus C: Runderribeye en steak, entrecôte, runderbabytops en -carpaccio in Makro gelinkt aan slachthuis Marfrig Tangará Da Serra

In deze casus zoomen we in op enkele rundvleesproducten te koop bij Makro en zoomen in op de handelsketen. We laten zien hoe deze producten gelinkt zijn aan ontbossing.

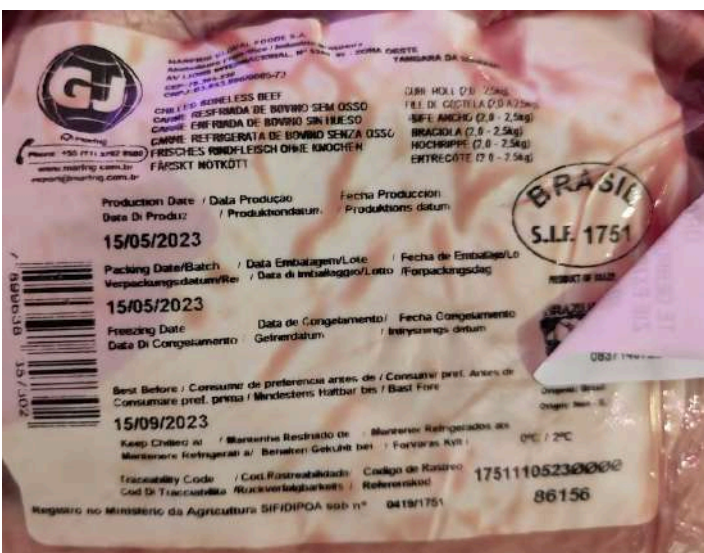
Carpaccio (bevroren product), geen slachtdatum op de verpakking

Bron: Mystery shopping; Makro Rotterdam; Zeemanstraat 2, 2991 XR, Barendrecht; 19 juli 2023

Ref: RR - MAK - ROT 19 en in Makro Amsterdam; De Flinsstraat 9, 1114 AL, Amsterdam-Duivendrecht; 28 juli 2023; **Ref:** RR-MAK-AMS-14

Runderentrecote (vers product). Slachtdatum: 15/05/2023

Bron: Mystery shopping; Makro Rotterdam; Zeemanstraat 2, 2991 XR, Barendrecht; 19 juli 2023

Ref: RR - MAK - ROT-09

Ribeye steak, 180-200 gr (vers), geen slachtdatum. Runderribeye (vers), 1,800 KG, slachtdatum: 26/05/2023

Bron: Mystery shopping; Links: Makro Rotterdam; Zeemanstraat 2, 2991 XR, Barendrecht; 19 juli 2023
 Ref: RR-MAK-ROT-32. Ook gevonden in Makro Delft; Schieweg 104, Delft, Zuid-Holland, 2627 AR; 3 juli 2023; Ref: RR-MAK-DLFT-04.
 Rechts: Makro Rotterdam; Zeemanstraat 2, 2991 XR, Barendrecht; 19 juli 2023
 Ref: RR-MAK-ROT-35

Runderribeye 1/2 (vers). Geen slachtdatum op de verpakking

Bron: Mystery shopping; Makro Rotterdam; Zeemanstraat 2, 2991 XR, Barendrecht; 19 juli 2023
 Ref: RR-MAK-ROT-36. Ook gevonden in Makro Amsterdam; De Flinsstraat 9, 1114 AL, Amsterdam-Duivendrecht; 28 juli 2023; Ref: RR-MAK-AMS-31

Gelinkte bedrijven:

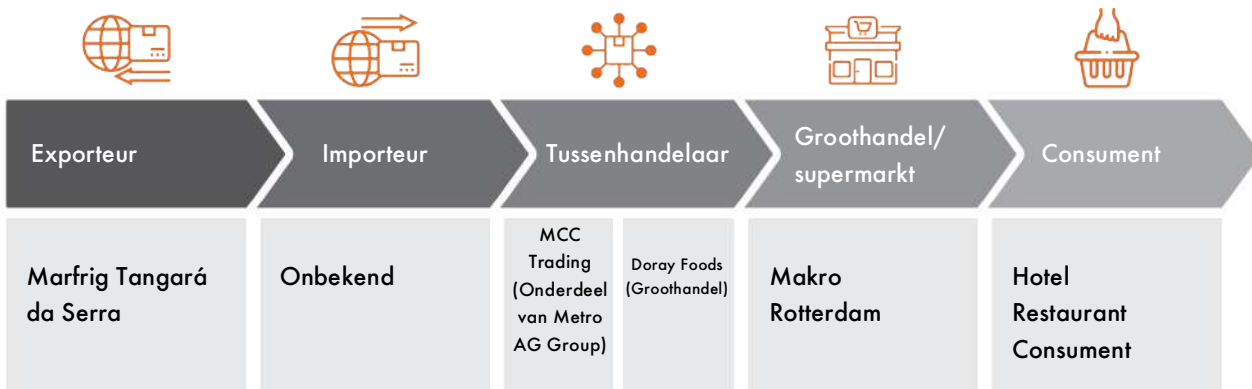

Bedrijven die importeren: Chateau Viande (onderdeel van Ruitenberg Holding (Utrecht NL); MCC Trading International GmbH (Düsseldorf-DE); Doray Foods GmbH Warenhandel (Neumünster-GE).

Chateau Viande (Utrecht) is onderdeel van het Nederlandse bedrijf Ruitenburg Holding (producten **RR - MAK - ROT 32; RR - MAK - ROT 35; RR - MAK - ROT 36; RR-MAK-AMS-27; RR-MAK-AMS- 31; RR-MAK-DLFT-04** met EG-nummer NL-42-EG³⁴) te Utrecht. In een e-mailuitwisseling met Ruitenburg werd duidelijk dat zij rundvlees betrekken via tussenhandelaren, zoals FN Global Meat. Omdat klanten geen toegang hebben tot informatie over de leveranciers achter de 'batchnummers' die op de rundvleesverpakkingen staan vermeld, kan AidEnvironment voor dit specifieke vleesproduct de identiteit van de tussenhandelaar niet bevestigen.

Producten RR - MAK - ROT 14; RR - MAK - ROT 19 (soortgelijk product) kan via het EG-nummer (DE-SH00574-EG³⁵) worden gekoppeld aan Doray Foods GmbH Warenhandel (Neumünster, DE). Doray Foods is een groothandel die onder deze naam niet terug te vinden is in de importgegevens. Op dezelfde producten staat ook bedrijf MCC Trading International op de verpakking, een logistiek bedrijf dat, net als Makro, eigendom is van Metro AG. MCC Trading International is onder deze naam niet terug te vinden in de importgegevens en heeft daarom waarschijnlijk rundvlees ontvangen via een tussenhandelaar.

Handelsketen van product RR-MAK-ROT-19

Ontbossing bij directe en indirecte toeleveranciers: de cijfers

76 hectare tussen mei 2021 en mei 2022 bij toeleverancier **Fazenda Campo Alegre** in de gemeente Água Boa, Mato Grosso (hierna MT)

Mei 2021

Mei 2022

Bron: AidEnvironment, gebaseerd op ontbossingsdata (Prodes and Mapbiomas) en landelijke kadastergegevens (SIGEF, SNCI). Afbeelding © 2022 Planet Labs PBC.

Deze toeleverancier die tussen mei 2021 en mei 2022 76 hectare ontboste op zijn grondgebied, leverde op 29 juni 2018 88 runderen om vetgemest te worden aan de Fazenda Sao Jorge in de gemeente Nova Marilândia, Mato Grosso. Op zijn beurt leverde dit boerenbedrijf in Nova Marilândia tussen 5 juni 2018 en 24 mei 2019 355 slachtdieren aan Marfrig's slachthuis Tangará da Serra in Mato Grosso. Fazenda Campo Alegre heeft in 2018-2019 ook rechtstreeks slachtdieren geleverd aan de slachthuizen van JBS Água Boa (MG), JBS Barra do Garças (MT) in 2018-2019, Marfrig Nova Xavantina (MT) in 2018-2019 en Marfrig Paranatinga (MG) in 2019. Mato Grosso ligt in de biomen van de Amazone, Cerrado en Pantanal en maakt onderdeel uit van het wettelijk Amazonegebied.³⁶

Gezamenlijk onderzoek uit 2023 door Repórter Brasil, het Bureau of Investigative Journalism (TBIJ) en *The Guardian* (en ondersteund door AidEnvironment) heeft het slachthuis van Marfrig in Tangará da Serra in verband gebracht met het witwassen van vee, de ontbossing van het Amazonegebied en de invasie van inheemse gebieden. Uit het Forbidden Stories project³⁷ bleek dat bijna 500 runderen werden overgebracht naar een bestrafte rundveebedrijf [in 2012 door Ibama gesanctioneerd voor bijna BRL 2,2 miljoen wegens illegale ontbossing van het regenwoud, red.] in de buurt van Rio Claro (MT). Dit rundveebedrijf zorgde op zijn beurt voor het transporteren van runderen naar een andere rundveebedrijf enkele honderden kilometers verderop, in de buurt van Maloca de Indios (MT) in augustus 2022. De weidegrond daar wordt als 'schoon' beschouwd en zou geen link hebben met ontbossing. Andere documenten bevestigen dat in januari 2023 meer dan 200 runderen van de weidegrond van dit bedrijf naar het Marfrig-slachthuis in de stad Tangará da Serra werden gestuurd. In 2022 bracht een ander TBIJ-onderzoek³⁸ de fabriek in Tangará da Serra in verband met de invasie van het inheemse gebied Menku in Brasnorte. Die studie bracht het slachthuis van Tangará da Serra in verband met Nestlé, MacDonal'd's en Burger King. Aangezien Makro minstens zes producten verkoopt van dit controversiële slachthuis van Marfrig, met slachtdata in 2023 (en onbekende slachtdata), bevindt het bedrijf zich op zeer glad ijs.

Casus D: Runderhaas in Makro gelinkt aan Marfrig Mineiros

In deze casus zoomen in we op het product "runderhaas" bij de Makro. We zoomen in op de handelsketen en laten de link met ontbossing zien.

Runderhaas 3/4 (vers product). Slachtdatum: 30 mei 2023

Bron: Mystery shopping; Makro Amsterdam; De Flinsstraat 9, 1114 AL, Amsterdam-Duivendrecht; 28 juli 2023. Ref: RR-MAK-AMS-30.

Gelinkte bedrijven:

Bedrijven die importeren: GJ-Gejota (Marfrig); Chateau Viande (onderdeel of Ruitenburg Holding) (Utrecht-NL)

Het EG-nummer (NL-42-EG) verwijst naar Ruitenburg Holding B.V., het moederbedrijf van Chateau Viande (Utrecht). Geen van deze namen komt voor in de importdata. In een e-mailuitwisseling met Ruitenburg werd duidelijk dat zij rundvlees importeren via tussenhandelaren, zoals FN Global Meat. Omdat klanten echter geen toegang hebben tot informatie over de leveranciers achter de 'batchnummers' die op de rundvleesverpakkingen staan vermeld, kan AidEnvironment voor dit specifieke vleesproduct de identiteit van de tussenhandelaar niet bevestigen. Waarschijnlijk zal het zijn vlees importeren via enkele van de grote importeurs, zoals FN Global Meat, GVFI of Zandbergen.

Ontbossing bij directe en indirecte toeleveranciers: de cijfers

229 hectare tussen januari en oktober 2021 bij een toeleverancier **Fazenda Nossa Senhora Aparecida** in de gemeente Bom Jardim De Goiás - GO.

December 2020

Oktober 2021

Bron: AidEnvironment, gebaseerd op ontbossingsdata (Prodes and Mapbiomas) en landelijke kadastergegevens (SIGEF, SNCI). Afbeelding © 2021 Planet Labs PBC.

Deze toeleverancier heeft tussen 4 mei 2018 en 14 april 2023 rechtstreeks 989 dieren voor de slacht geleverd aan het slachthuis van Marfrig in Mineiros (GO). In dezelfde periode heeft deze toeleverancier ook 229 hectare beboste savannevegetatie op zijn terrein ontbost, om specifiek te zijn tussen januari 2021 en oktober 2021. Dit is na de EUDR-grensdatum. Hierdoor zal de importeur van dit vlees niet voldoen aan de EUDR, afhankelijk van hoe dicht bebost de Cerrado-vegetatie op het rundveebedrijf is. Volgens de aan de FAO ontleende definitie in de EUDR worden bossen gedefinieerd als "land dat meer dan 0,5 hectare beslaat met bomen hoger dan 5 meter. Het bladerdak moet meer dan 10 procent zijn, of de bomen moeten deze waarden nog kunnen bereiken". Op basis van de MapBiomas³⁹ data wordt dit gebied waarschijnlijk geclassificeerd als "bos" en zal de ontbossing dus onder de nieuwe EUDR wetgeving vallen, waardoor het in strijd is met deze nieuwe regelgeving. Het rundveebedrijf is ook een directe leverancier van Marfrig in Pirenópolis-GO.

Bron: AidEnvironment, Afbeelding geeft vegetatie weer op het boerenbedrijf voordat het werd ontbost na januari 2021.

Casus E: Runderribeye in Hanos gelinkt aan slachthuis JBS Campo Grande

Voor deze casus zoomen we in op het product "runderribeye" dat wordt verkocht bij de Hanos. We gaan kort in op de importeur en leggen bloot hoe ontbossing is gelinkt aan dit product.

Bron: Mystery shopping; Hanos Delft; Kleveringweg 572616 LZ Delft; 3 juli 2023. Ref: RR-HAN-DLFT-08

Gelinkte bedrijven:

Dit product wordt geïmporteerd door Van der Zee Vlees BV (Twello). Het is onduidelijk onder welke naam Van der Zee Braziliaans rundvlees importeert, aangezien de namen 'Van der Zee' of 'Hanos' niet voorkomen in vrachtgegevens of via welke tussenhandelaren het vlees wordt geïmporteerd. Dit kunnen enkele van de grootste rundvleesimporteurs op de Nederlandse markt zijn, waaronder GVFI, FN Global Meat of Zandbergen. Ondanks de verzekering van Hanos dat het geen Braziliaans vlees meer verkoopt, troffen de onderzoekers in Hanos Delft een Braziliaans rundvleesproduct aan. Opmerkelijk is dat Hanos zijn rundvlees uit Uruguay bestempelt als 'Uruguayaanse rundvlees', en uit Argentinië en Paraguay respectievelijk als 'Argentijns rundvlees' of 'Paraguayaanse rundvlees', maar dat het gevonden product uit Brazilië werd aangemerkt als 'Zuid-Amerikaans rundvlees'.

Handelsketen van product RR-HAN-DLFT-08

Ontbossing bij directe en indirecte toeleveranciers: de cijfers

3435 hectare tussen januari 2021 - juli 2023 ontbost bij toeleverancier 1 in de gemeente Quidauana, Mato Grosso do Sul (hierna: MS)

798 hectare tussen december 2022-juli 2023 bij toeleverancier 2, in de gemeente Ribas do Rio Pardo, MS

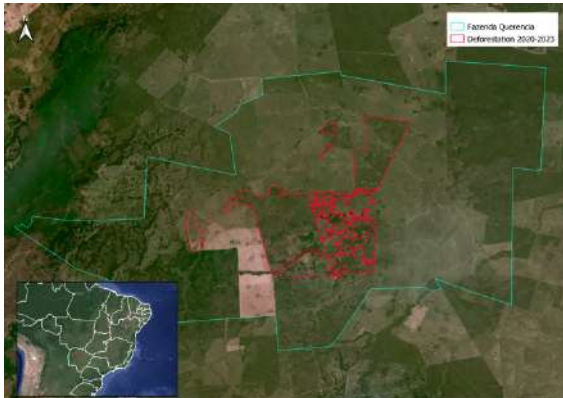
309 hectare tussen februari -mei 2022 bij toeleverancier 3, in de gemeente Pedro Gomes, MS

1348 hectare tussen januari 2021 tot december 2022 bij toeleverancier 4, in gemeente Rio Verde de Mato Grosso, MS

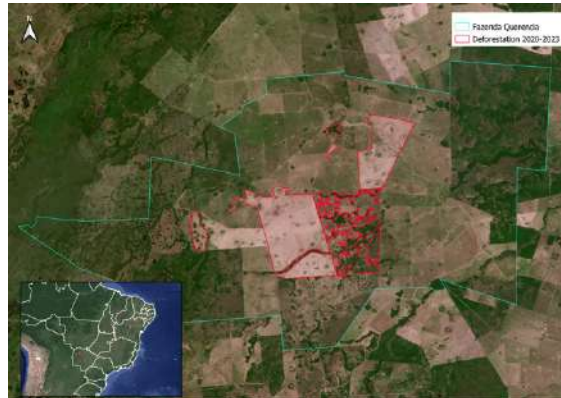
1,054 hectare tussen januari 2021- december 2022 bij toeleverancier 5, in de gemeente van Campo Grande, MS

Toeleverancier 1: Fazenda Querencia

December 2020

December 2021

Bron: AidEnvironment, gebaseerd op ontbossingsdata (Prodes and Mapbiomas) en landelijke kadastergegevens (SIGEF, SNCI). Afbeelding © 2021 Planet Labs PBC.

Deze toeleverancier heeft tussen januari 2021 en juli 2023 de aanzienlijke hoeveelheid van 3.435 hectare ontbost. De eigenaar van het rundveebedrijf ten tijde van de ontbossing wordt in verband gebracht met tal van milieuovertredingen en boetes met een totale waarde van 15.257.642 Braziliaanse real (hierna BRL). Eén ontvangen in 1970 (BRL 652.782), 1 in 2016 voor de vernietiging van 2.793 ha inheems bos (BRL 13.970.000), 1 in 2016 wegens het niet naleven van een embargo van een irrigatieproject (BRL 120.000), 2 in 2010 voor het kappen van 408 ha inheemse vegetatie in het Pantanal-bioom (BRL 250.500) en voor het verbranden van houtmateriaal als gevolg van ontbossing (BRL 167.000), 2 in 2003 voor ontbossing zonder toestemming (BRL 90.000) en voor het transport van hout zonder toestemming geldig rijbewijs (BRL 2.400). 1 in 1999 voor het vervoeren van bosproducten zonder geldige vergunning (BRL 4.960). Er ligt sinds 2010 ook een embargo op dit boerenbedrijf voor een stuk grond van 0.038 hectare. En sinds 2016 op een gebied van 2,935 hectare. Er is ontbost in de wettelijke Amazone.

Dit bedrijf is zowel directe als indirecte leverancier aan het slachthuis van JBS in Campo Grande. Op 5 april 2019 leverde de eigenaar vier runderen rechtstreeks van zijn boerderij Querencia aan JBS Campo Grande. Hij was tot eind 2022 de geregistreerde eigenaar van negen rundveebedrijven en lijkt zijn dieren tussen zijn rundveebedrijven te verplaatsen, mogelijk om runderverplaatsingen wit te wassen. Vanuit dit bedrijf heeft hij bijvoorbeeld tussen 24 oktober 2018 en 22 juli 2019 33 dieren voor de mestrij geleverd aan een boerderij uit de gemeente Terenos-MS die op zijn beurt op 24 oktober 2018 13 dieren voor de slacht heeft geleverd aan JBS Campo Grande. Ook de nieuwe eigenaar van het rundveebedrijf leverde rechtstreeks aan JBS Campo Grande. Tussen 18 maart 2019 en 18 juni 2019 heeft hij 119 dieren rechtstreeks aan JBS Campo Grande geleverd voor de slacht.

Toeleverancier 2: Fazenda Toboca

December 2022

Juli 2023

Bron: AidEnvironment, gebaseerd op ontbossingsdata (Prodes and Mapbiomas) en landelijke kadastergegevens (SIGEF, SNCI). Afbeelding © 2023 Planet Labs PBC.

Dit rundveebedrijf met 798 hectare ontbossing tussen december 2022 en juli 2023, leverde in 2018 rechtstreeks 100 dieren aan het slachthuis van JBS in Campo Grande. In 2018 en 2019 leverden ze ook dieren aan het slachthuis van Marfrig in Bataguassu, zie ook casus B. Omdat er na 2019 geen gegevens over het transport van dieren in Mato Grosso do Sul openbaar beschikbaar zijn, kan AidEnvironment niet bevestigen of het rundveebedrijf na 2019 nog steeds aan dezelfde slachthuizen levert, maar de bewijslast ligt bij JBS.

Toeleverancier 3: Fazenda Buriti

Februari 2022

Mei 2022

Bron: AidEnvironment, gebaseerd op ontbossingsdata (Prodes and Mapbiomas) en landelijke kadastergegevens (SIGEF, SNCI). Afbeelding © 2022 Planet Labs PBC.

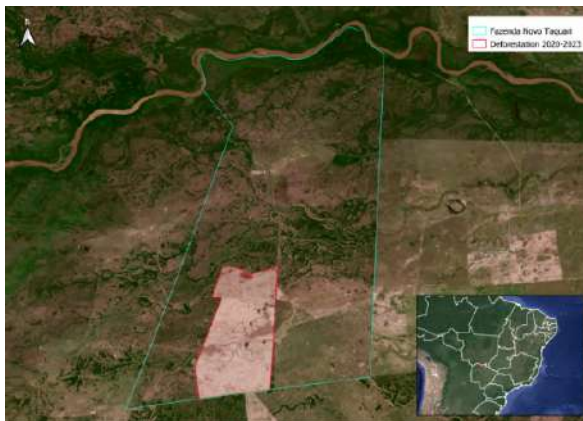
Deze toeleverancier uit de gemeente Pedro Gomes (MS) heeft 309 hectare ontbost tussen februari -mei 2022. Daarnaast heeft dit rundveebedrijf tussen 14 mei 2018 en 13 februari 2019 rechtstreeks 120 slachtrunderen geleverd aan het slachthuis van JBS in Campo Grande. De eigenaar van fazenda Buriti kreeg een boete in 2022 in de gemeente Coxim voor het stichten van brand in een landbouwgebied (BRL 20.000). Het rundveebedrijf levert ook indirect aan JBS Campo Grande. Op 12 juni 2019 heeft fazenda Buriti bijvoorbeeld 36 dieren geleverd aan een bedrijf in Coxim-MS om te worden vetgemest, die op zijn beurt tussen 11 januari 2019 en 12 januari 2019 39 dieren voor de slacht heeft geleverd aan JBS Campo Grande. Aangezien er na 2019 geen gegevens over het dierenvervoer in Mato Grosso do Sul publiekelijk beschikbaar zijn, kan AidEnvironment niet bevestigen of het bedrijf na 2019 nog steeds aan dezelfde slachthuizen levert, maar de bewijslast ligt bij JBS.

Toeleverancier 4: Fazenda Nova Taquari

December 2020

December 2022

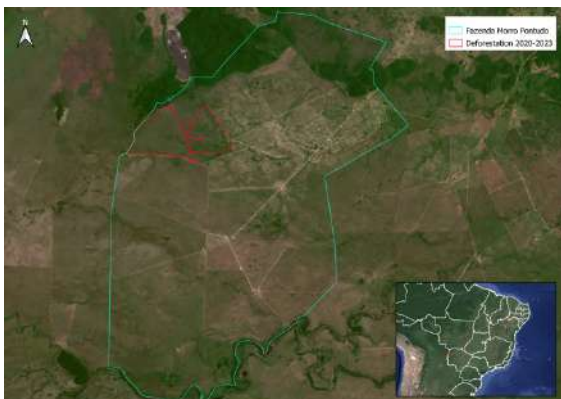

Foto's hierboven: voor en na het ontbossen op Fazenda Nova Taquari. Foto beneden: branden in het noordelijk ontboste stuk op het rundveebedrijf op 4 augustus 2023. Bron: AidEnvironment, gebaseerd op ontbossingsdata (Prodes and Mapbiomas) en landelijke kadastergegevens (SIGEF, SNCI). Afbeelding © 2022 Planet Labs PBC en EO Browser Sentinel data 2023.

Deze toeleverancier in de gemeente Rio Verde de Mato Grosso in Mato Grosso do Sul - MS heeft 1348 hectare tussen januari 2021 tot december 2022 ontbost. Daarnaast leverde dit bedrijf indirect aan JBS Campo Grande via Fazenda Pregoica in Coxim, MS. Op 13 december 2018 heeft Fazenda Nova Taquari 111 runderen geleverd aan Fazenda Pregoica in Coxim- die op haar beurt op 1 februari 2019 118 dieren heeft geleverd aan JBS Campo Grande.

Toeleverancier 5: Fazenda Morro Pontudo

December 2020

December 2022

Bron: AidEnvironment, gebaseerd op ontbossingsdata (Prodes and Mapbiomas) en landelijke kadastergegevens (SIGEF, SNCI). Afbeelding © 2022 Planet Labs PBC.

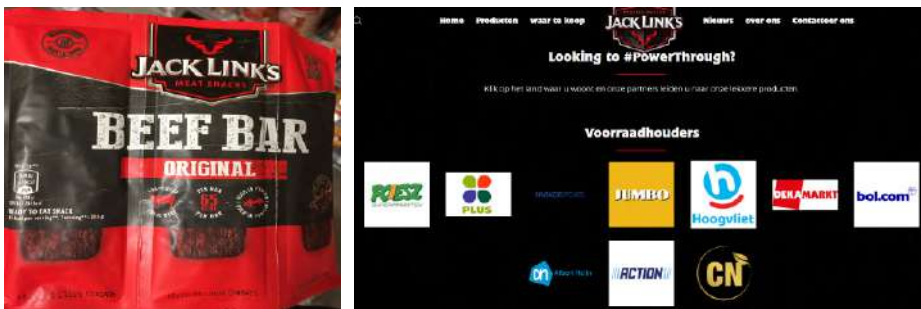
Deze toeleverancier heeft 1,054 hectare ontbost tussen januari 2021- december 2022 en leverde indirect aan JBS Campo Grande via meerdere rundveebedrijven. Zo heeft deze fazenda Morro Pontudo op 13 maart 2018 64 dieren geleverd aan Fazenda Campo Florido in de gemeente Porto Murinho (MS) om te worden vetgemest. Dat bedrijf heeft een directe leveranciersrelatie met JBS Campo Grande, zo heeft het in januari 2018 100 dieren aan het slachthuis geleverd en in februari 2018 80 dieren. Fazenda Morro Pontudo leverde ook runderen aan een bedrijf in de buurt van Campo Grande (MS) op 13 maart 2018, die op zijn beurt op 18 juli 2018 11 slachtdieren leverde aan JBS Campo Grande.

Embargo('s) op het rundveebedrijf: twee embargo's. een sinds 2017 op Fazenda Morro Pontudo (Corumbá - MS) voor (mogelijke) vervuiling zonder vergunning, en een sinds 2016 op Fazenda Alto Guapore (Vale de São Domingos, MT) voor (mogelijke) vervuiling zonder vergunning.

Milieuboetes: twee milieuboetes, een in 2017 bij Fazenda Morro Pontudo (Corumbá, MS) voor (mogelijke) vervuiling zonder vergunning (BRL 550.500), een in 2016 bij Fazenda Alto Guapore (Vale de São Domingos/MT) voor (mogelijke) vervuiling zonder vergunning (BRL20.000).

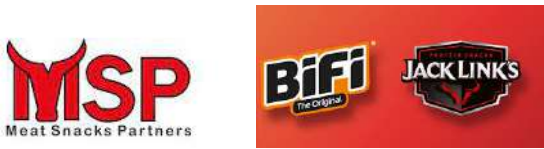
Casus F: Jack Link's beef jerky, beef bar en bifi worstjes in supermarkten gelinkt aan slachthuizen JBS Santo Antônio de Posse en JBS Lins

In deze casus worden drie producten van dezelfde producent, Jack Link's, besproken, te koop in Nederlandse supermarkten. Uit de mystery shopping bleek dat Jack Link's beef jerky te koop zijn bij Jumbo, Albert Heijn en Dekamarkt. Online onderzoek wijst uit dat Jack Link's beef jerky ook in het assortiment zit van Poiesz supermarkten, Naskor Sports, Hoogvliet, Bol.com, Action, Plus en CN (zie foto hieronder). BiFi-snacks zijn vrijwel overal te koop, tot in stationskiosken aan toe. In deze casus gaan we in op de onduidelijke herkomst van het vlees en de weinig transparante informatie die consumenten krijgen.

Foto's bovenaan links en rechts: beef jerky. Bron: Mystery shopping; Albert Heijn Amsterdam; Land van Cocagneplein 3, 1093 NB Amsterdam; 26 juli 2023; Ref: JF-AH-2-AMS-02 and Jumbo Amsterdam Linnaeusstraat en Oostelijke Handelskade; 26 en 30 juli 2023; Ref: JF-JU-1-AMS-03 and JF-JU-2-AMS-07 en Jumbo Culemborg; 29 mei 2023; Ref: SD-JU-CU-02 en Dekamarkt Amsterdam Slotermeerlaan; 24 augustus 2023; Ref: SD-DE-AM-04. Foto in het midden links: beef bar. Bron: Mystery shopping, Jumbo Culemborg; Koopmansgildeplein 16, 4105 TX Culemborg; 15 juni 2023 (Ref: SD-PL-CU-04) en Jumbo Amsterdam; Linnaeusstraat 245, 1093 ER Amsterdam; 26 juli 2023 (Ref: JF-JU-1-AMS-04). Foto in het midden rechts: waar is beef jerky te koop in NL. Bron: website Jack Link's⁴⁰. Foto's onderaan: BiFi producten bevestigd in assortiment van Aldi, Makro, Jumbo, Spar en Dekamarkt.

Gelinkte bedrijven:

Bedrijven die importeren: LSI-Germany GmbH (Ansbach), LSI-Netherlands (Amsterdam)

De beef jerky-producten van Jack Link's die in verschillende Nederlandse supermarkten tijdens de mystery shopping werden aangetroffen, zijn afkomstig van een vleesverwerkingsbedrijf van Meat Snack Partners do Brazil in de gemeente Santo Antônio de Posse in de staat São Paulo (SIF-code 1690). Er zijn aanwijzingen dat dit bedrijf en deze vestiging voor het merendeel in handen is van JBS, en dat JBS en Jack Link's beef jerky maken in de industriële verwerkingseenheden van Santo Antônio de Posse en Lins, beiden in de staat São Paulo. Zie bijvoorbeeld de lijst met dochterondernemingen van JBS⁴¹, in dit nieuwsartikel⁴² over JBS en Jack Link's, en in de onderstaande schermafbeeldingen (Orbis).

orbis

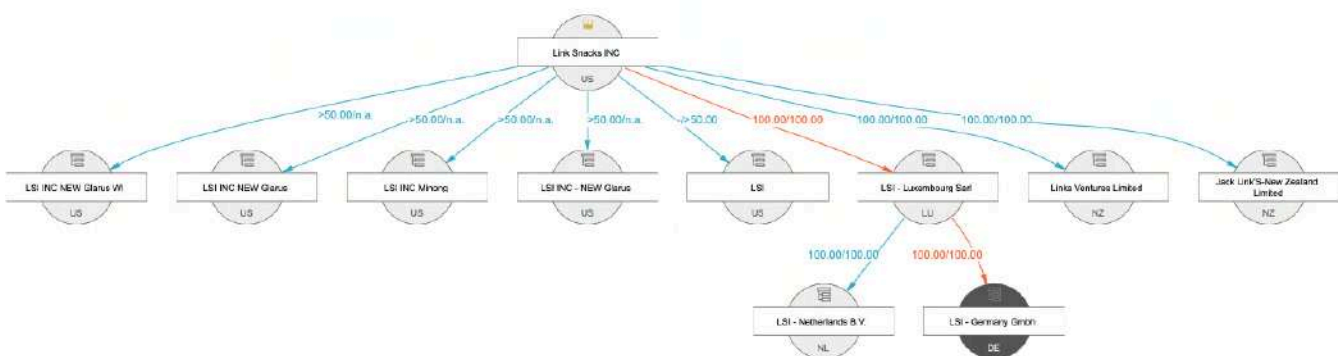
MEAT SNACK PARTNERS DO BRASIL LTDA.
SÃO PAULO, Brazil

Active Private
 ByD ID: BR13171927000136 Orbis ID: 141351975
 This company is the Global Ultimate Owner of the corporate group

Current shareholders

Name	Country	Type	Ownership		Info	Op. Rev. (m USD)
			Direct %	Total %		
JBS S.A.	BR	C	=	50.00	BD 05/2023	72,163

Legend
 ▶ There are names that are the same, or similar to, a risk relevant name C = Corporate

Bron: JBS heeft 50% aandeel in bedrijf Meat Snack Partners do Brasil (bron: Orbis). Foto bovenaan rechts: Google Earth screenshot van ingang MSP-Jack Link's-JBS complex in Santo Antônio de Posse, met weergave van drie JBS-gelinkte bedrijven op de rode plaat (coördinaten: 22°36'12"S; 47°00'25"W). Figuur in het midden: Corporate Group Link Snacks Inc, including LSI-Germany en LSI-Netherlands (bron: Orbis).

Relação de Estabelecimentos

SIF	Razão Social	Logradouro	Município
UF : SP			
Área : CARNE			
Categoria : UNIDADE DE BENEF. DE CARNE E PROD. CÂRNEOS			
Classe : CONSERVAS - ATÉ 10 T/D - CC3			
1591	QUALYMEAT INDÚSTRIA E COMÉRCIO DE ALIMENTOS LTDA	ESTRADA GUARIROBA, 326	CARAPICUÍBA
1592	ESPETINHOS VINHEDO LTDA	AVENIDA PRESIDENTE CASTELO BRANCO, 2411	VINHEDO
1601	JAMONES SALAMANCA INDUSTRIA DE CONSERVAS LTDA	ROD. WASHINGTON LUIS, Km 385	CATANDUVA
1650	MEAT SNACK PARTNERS DO BRASIL LTDA	ROD SP 340, Km 142, S/nº, GALPAO 2	SANTO ANTÔNIO DE POSSE
1725	FAVORITO COMÉRCIO E INDÚSTRIA DE CARNES LTDA	EST MUN PIRAPOZ/CEL. GOULART, S/Nº, KM 0,1	PIRAPOZINHO
1755	FRIGORIFICO MARBA LTDA	AV CESAR MAGNANI, 971	SÃO BERNARDO DO CAMPO
1765	OMAMORI INDÚSTRIA DE ALIMENTOS LTDA	RODOVIA ENGENHEIRO MIGUEL MELHADO CAMPOS - VINHEDO-VIRACOPOS, KM 79, BLOCO A	VINHEDO
1765	OMAMORI INDÚSTRIA DE ALIMENTOS LTDA	AV. TIRADENTES S/N	VINHEDO
1999	GELITA DO BRASIL LTDA	RAMIRO TAFNER PRIMO N° 615	MOCOCA
2043	FRIGO-CHARQUE SERRA NEGRA LTDA-	ROD. VICINAL SEBASTIÃO TEIXEIRA COELHO, S/Nº, ZONA RURAL	SERRA NEGRA
2044	DOCEFRUTA INDÚSTRIA E COMÉRCIO DE PRODUTOS ALIMENTÍCIOS LTDA - EPP	RUA JOAO BATISTELA, 45	SÃO PEDRO DO TURVO
2093	JBS S.A	RUA NILDO THEODORO DAVOGLIO, 96	GUARARAPES
2119	FRIGORIFICO MARBA LTDA	AV ANTONIO FREDERICO OZANAN, 4270	TAQUARITINGA
2209	MINI CHURRASCO LEONI LTDA	ESTRADA DOS CASAS, 1775	JUNDIAÍ
2267	FRIGORIFICO ORENSE LTDA	RUA MARANHÃO, 383	SÃO BERNARDO DO CAMPO
2300	BANDEIRANTE ALIMENTOS COMERCIO DE CARNES LTDA - ME	AV JOÃO PAULO I, 900	SANTANA DE PARNAÍBA
2359	LIOTECNICA TECNOLOGIA EM ALIMENTOS S. A.	RUA FLORIANOPOLIS, 796	EMBU
2506	PRODUTORA DE CHARQUE CAMPEÃO LTDA	AV. DAS COMUNICAÇÕES, 333	SANTANA DE PARNAÍBA
2532	SEARA ALIMENTOS LTDA	AV. MARIO SARTOR 77	OSASCO
2584	ANIDRO DO BRASIL EXTRAÇÕES S. A.	RUA VICENTE PAULA COSTA, 24	BOTUCATU
2611	FRIGORIFICO VILHENA LTDA	RUA ANTONIO ROBERTO DE ALMEIDA 236	CAJAMAR
2631	FABRICA DE LINGUIÇAS ENGENHEIRO GOULART LTDA	RUA ANTONIO ROBERTO ALMEIDA, 290	SÃO PAULO
2631	FABRICA DE LINGUIÇAS ENGENHEIRO GOULART LTDA	RUA SOUZA FILHO, 688	SÃO PAULO
2639	VIC VERO COMÉRCIO DE ALIMENTOS LTDA	RUA PIRAJA N° 1299, 1299 1305 E 1317	SÃO PAULO
2641	FRIGORIFICO ROCCA LTDA	AV. SILPA, S/Nº	LARANJAL PAULISTA
2751	INDÚSTRIA E COMÉRCIO DE CARNE LARANJAL LTDA EPP	EST DA COLONIA, 375	JUMIRIM
2775	INDÚSTRIA E COMÉRCIO DE CARNES JUMIRIM LTDA	EST. MUNICIPAL DO GUANABARA, 333	MOGI DAS CRUZES
2823	INDÚSTRIA E COMÉRCIO DE ALIMENTOS ESPERANÇA LTDA	RUA EUGENIO RONCON, 490	RIBEIRÃO PIRES
2973	ROGÉRIO MÁRCIO FERREIRA DE SOUZA -EPP	RUA BARÃO DO RIO BRANCO, 333	GUARATINGUETÁ
2988	ALUISIO MENDES FERNANDES		

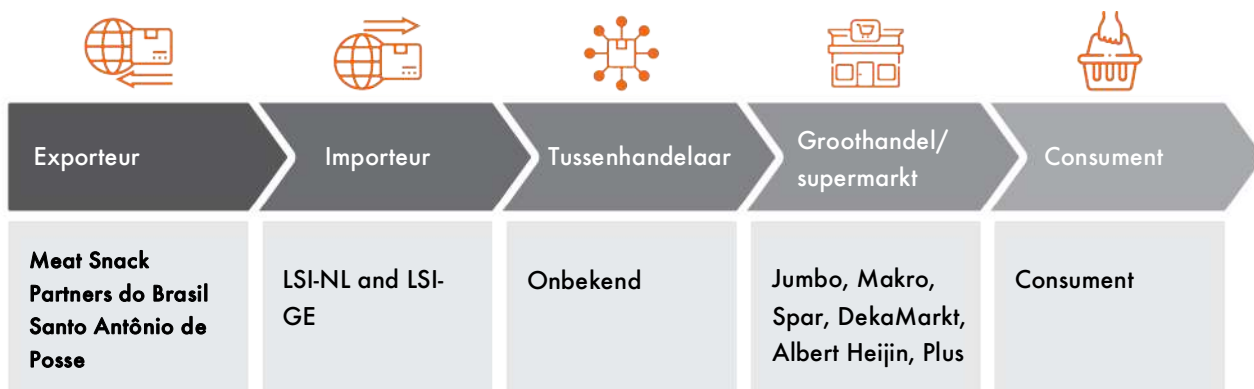
Bron: snapshot van Braziliaanse ministerie van Landbouw lijst van slachthuizen inclusief SIF codes, tonen aan dat SIF code 1690 gelinkt is aan Meat Snack Partners do Brasil.

Ook BiFi is een belangrijk merk van de Jack Link's familie. Na de overname van de fabriek in Ansbach in 2014 werd LSI-Duitsland GmbH opgericht (Link Snack Incorporation). In de Duitse fabriek, die voorheen ruim veertig jaar eigendom was van Unilever, worden jaarlijks 450 miljoen vleessnacks onder de merken Bifi, Peperami en Jack Link's geproduceerd⁴³. Uit de vrachtgegevens die AidEnvironment heeft geanalyseerd blijkt dat LSI-Germany GmbH (Ansbach) en LSI-Netherlands (Amsterdam) de belangrijkste importeurs zijn van bereid rundvlees (HS 160250) van Meat Snack Partners do Brasil in Brazilië. Uit de importgegevens tussen 1 januari 2021 en 30 juni 2023 blijkt dat LSI-Nederland in deze periode 2.735 ton (ter waarde van USD 26.458.400) "gedroogd gekookte beef jerk" van Meat Snack Partners Do Brasil importeerde, terwijl LSI-Duitsland 93,7 ton aan vlees importeerde van dit product (ter waarde van USD 948.500) in dezelfde periode.

Helaas zijn er geen GTA-gegevens beschikbaar voor de faciliteit van Meat Snack Partners do Brasil die gekoppeld is aan JBS Santo Antônio de Posse in São Paulo. De faciliteit van Meat Snack Partners do Brasil in Lins is echter rechtstreeks verbonden met het slachthuis van JBS Lins, dat wel voorkomt in de GTA-gegevens. Bovendien bevestigde JBS aan Repórter Brasil dat 'de (...) Santo Antônio de Posse (SP) fabriek vlees voor verwerking kan ontvangen van elke JBS-eenheid, altijd in overeenstemming met het Verantwoordelijk Inkoopbeleid voor Grondstoffen van het bedrijf en de marktkwalificaties van elke fabriek, evenals de specifieke eisen van de klant met betrekking tot het product.'

Een onderzoek van Repórter Brasil uit december 2021 onthulde dat 'de lange afstanden die deze fabrieken [in Santo Antônio de Posse en Lins, red.] scheiden van de belangrijkste landbouwgrenzen niet garanderen dat hun toeleveringsketens vrij zijn van ontbossing en schendingen van de rechten van inheemse volken.'⁴⁴ Het onderzoek toonde verbanden aan tussen de slachtfabriek van JBS Lins en verschillende directe en indirecte rundveebedrijven die betrokken zijn bij ontbossing en illegale activiteiten in het Braziliaanse Amazonegebied. Voor één van de rundveebedrijven die in dat onderzoek naar voren kwam, het bedrijf Bonanza in Altamira (Para) met een oppervlakte van 2.200 hectare, stelde AidEnvironment een recente kap vast van 207 hectare Amazone vegetatie in 2022 en 2023. Dit bedrijf is indirect verbonden met JBS Lins. De eigenaar van Bonanza is ook eigenaar van Estância Painera, en verplaatst dieren tussen zijn rundveebedrijven. Vanuit Estância Painera werd geleverd aan het bedrijf Santa Lúcia, gelegen in Espírito Santo do Turvo (SP), vlakbij Lins. Repórter Brasil onthulde dat Santa Lúcia tussen 2019 en 2021 vee leverde aan JBS Lins-faciliteit.

Handelsketen van product SD-DE-AMS-4

Herkomst en transparantie

Op de verpakking van Jack Link's beef jerky staat dat het product uit Brazilië komt, maar voor de Bifi en beef bar is dit niet het geval. World Animal Protection vroeg als consument naar de herkomst van producten van Jack Link's bij diverse supermarkten. Geen van de supermarkten die de producten aanbieden wilde daar uitsluitel over geven, allemaal verwezen ze door naar de producent:

Reactie fabrikant:

Omdat Brazilië onder de landen valt die goedkeuring hebben van de Europese Unie om rundvlees naartoe te exporteren, impliceert het antwoord van de producent dat er daadwerkelijke Braziliaans rundvlees voor de productie gebruikt kan worden. Op onze specifieke vraag of er ook daadwerkelijk rundvlees uit Brazilië gebruikt wordt, kwam geen nader antwoord, wat betekent dat de producent de gelegenheid niet heeft gebruikt om te ontkennen dat er ook Braziliaans vlees voor de productie kan worden aangewend. Een en ander laat zien dat er voor consumenten geen enkele transparantie is en dat ook de aanbieder supermarkten niet weten waar het vlees vandaan komt.

Casus G: Bevroren rundvleesproducten in Makro, Hanos en Vomar gelinkt aan Zandbergen groep die importeert van JBS

In deze casus staat het niet transparant zijn centraal van de herkomst van deze producten. We behandelen drie producten in deze casus, maar in totaal heeft Aidenvironment vijftien producten gefotografeerd. Daarnaast zullen we inzoomen op etikettering en herkomst van de producten.

Runder Biefstuk (bevroren product). Geen slachtdatum op de verpakking.

Bron: Mystery shopping; Vomar Amsterdam; Gulden Winckelplantsoen 13-17, 1055 EK Amsterdam; 12 juli 2023. Ref: MG-VO-AMS-07.

Runder Carpaccio (bevroren product). Geen slachtdatum op de verpakking.

Bron: Mystery shopping; Hanos Utrecht; Ravenswade 94, 3439 LD Nieuwegein; 18 augustus 2023. Ref: RR-HAN-UTR-14

Ossenhaaspuntjes (bevroren product). Geen slachtdatum op de verpakking.

Bron: Mystery Makro Delft; Schieweg 104, Delft, Zuid-Holland, 2627 AR; 3 juli 2023. Ref: RR-MAK-DLFT-14

Gelinkte bedrijven:

Bedrijf dat importeert: Zandbergen group

Hoewel deze casus niet in verband kan worden gebracht met een specifiek JBS-slachthuis, is er wel een verband tussen JBS-rundvleesproducten en Zandbergen-gerelateerde producten aangetroffen bij verschillende groothandelaren en een supermarkt. Van Zandbergen rapporteert dat het private labels ondersteunt voor onder meer "Aldi, Albert Heijn, Rewe, Carrefour en DekaMarkt"⁴⁵. AidEnvironment kan niet bewijzen dat er een rechtstreeks verband bestaat tussen deze 15 diepvriesproducten, die door middel van een EG-nummer aan Zandbergen Group zijn gekoppeld, en JBS. Verzendinggegevens tonen echter een duidelijk verband aan tussen de toeleveringsketen van JBS en Zandbergen. Volgens verzendinggegevens heeft Zandbergen Group (onder de handelsnamen Jan Zandbergen en Meat Import Zandbergen Brothers) tussen 1 januari 2021 en 28 juli 2023 889 ton bevroren en verse rundvleesproducten van JBS geïmporteerd, met een totale waarde van naar schatting 4 918 600 USD. Van de totale hoeveelheid bestond 208 MT (ter waarde van 1 295 600 USD) uit verse/gekoelde rundvleesproducten (GS 0201) en 681 MT (ter waarde van 3 623 000 USD) uit bevroren rundvleesproducten (GS 0202). De bewijslast dat deze vleesproducten, met een mogelijke oorsprong in JBS-slachterijen die in verband kunnen worden gebracht met ontbossing, ligt bij Zandbergen Group en JBS.

Verwijzingen

1. Bron: FAOstat, online: <https://www.fao.org/faostat/en/#data/QCL>, geraadpleegd november 2023.
2. Camila Aquino, 'Livestock and Products Annual Report 2023. Brazil', USDA, 1 september 2023, online: https://apps.fas.usda.gov/newgainapi/api/Report/DownloadReportByFileName?fileName=Livestock%20and%20Products%20Annual_Brasilia_Brazil_BR2023_0017.pdf, geraadpleegd november 2023. Zie ook: Nayara Figueiredo, 'Brazil increases feedlots use to meet China importing requirements', Reuters, 5 april 2022, online: <https://www.reuters.com/business/brazil-increases-feedlots-use-meet-china-importing-requirements-2022-04-05/>, geraadpleegd november 2023.
3. <https://forest500.org/publications/consumer-goods-forum-will-not-achieve-deforestation-goal>
4. Europese Commissie, 'FAQ: EU Deforestation Regulation' online: https://environment.ec.europa.eu/system/files/2023-06/FAQ%20%20Deforestation%20Regulation_1.pdf, geraadpleegd November 2023.
5. Euronews, 'The EU's Deforestation law was cheered here. Brazilian experts and farmers are skeptical', Euronews, augustus 2023, online: <https://www.euronews.com/my-europe/2023/08/31/the-eus-deforestation-law-was-cheered-here-brazilian-experts-and-farmers-are-skeptical>, geraadpleegd November 2023.
6. Environmental Justice Foundation, *The impact of EU supply chains on deforestation and biodiversity in Brazil's Pantanal: a global wetland under threat*, November 2023: <https://ejf.org/reports/impact-of-eu-supply-chains-on-deforestation-and-biodiversity-in-brazils-pantanal-a-global-wetland-under-threat-2>, geraadpleegd november 2023.
7. Brandão Jr, Amintas, et al. "Mapping Slaughterhouse Supply Zones in the Brazilian Amazon with Cattle Transit Records." *Land* 12.9 (2023): 1782.
8. Zu Ermgassen, Erasmus KHJ, et al. "The origin, supply chain, and deforestation risk of Brazil's beef exports." *Proceedings of the National Academy of Sciences* 117.50 (2020): 31770-31779.
9. European Commission, 'EU trade statistics': <https://trade.ec.europa.eu/access-to-markets/en/statistics>, geraadpleegd november 2023
10. Bron: Seair shipping data.
11. Rajão, Raoni, et al. 'The rotten apples of Brazil's agribusiness'. *Science* 369.6501 (2020): 246-248.
12. The Institute for Agriculture and Trade Policy (IATP) en Changing Markets Foundation, *Emissions Impossible, How emissions from big meat and dairy are heating up the planet* (2022): 18-19, 23. Zie ook, maar beperkt tot kippen- en varkensvlees: World Animal Protection, *Top Five Factory Farming Climate Culprits Scorecard*, februari 2023, online: <https://www.worldanimalprotection.org/siteassets/pdfs/top-five-factory-farming-climate-culprits-scorecard.pdf>, geraadpleegd november 2023.
13. Dirk-Jan Verdonk, *De ontplofte kip. De paradoxale geschiedenis van het meest gegeten dier* (2023).
14. Jody Godoy en Sabrina Valle, 'Parent of Brazil's JBS pleads guilty to U.S. foreign bribery charges', Reuters, online: <https://www.reuters.com/article/idUSKBN26ZFY/>, geraadpleegd december 2023.
15. Simon Romero, 'Brazil's Largest Food Companies Raided in Tainted Meat Scandal', *The New York Times*, 17 maart 2017; Dom Phillips, 'The swashbuckling meat tycoons who nearly brought down a government', *The Guardian*, 2 juli 2019; Tatiana Bautzer, Alberto Alerigi, 'Brazil watchdog opens new probes into JBS-related insider trading', *Reuters*, 19 mei 2017; Camila Bomfim, Ana Paula Andreolla en Filipe Matoso, 'Juiz do DF manda soltar Joesley Batista; empresário deverá entregar passaporte', *G1*, 9 maart 2018; Amnesty International, *From Forest to Farmland: cattle illegally grazed in Brazil's Amazon found in JBS' supply chain* (2020), online: <https://www.amnesty.org/download/Documents/AMR1926572020ENGLISH.PDF>, geraadpleegd november 2023; The Bureau for Investigative Journalism, 'Brazilian meat giant trucked cattle from deforested Amazon ranch', 27 juli 2020, online: <https://www.thebureauinvestigates.com/stories/2020-07-27/brazilian-meat-giant-jbs-trucked-cattle-from-deforested-amazon-ranch>, geraadpleegd november 2023; Dom Philips, 'Brazilian meat companies linked to farmer charged with 'massacre' in Amazon', *The Guardian*, 3 maart 2020, online: <https://www.theguardian.com/environment/2020/mar/03/brazilian-meat-companies-linked-to-farmer-charged-with-massacre-in-amazon>, geraadpleegd november 2023.
16. Zie Realtime Deforestation Monitoring-rapporten van AidEnvironment, online: https://aidenvironment.org/news-and-insights/research/?sft_content_type=monitoring-report, geraadpleegd november 2023.
17. Steinweg, T. et al, 'JBS: outsized Deforestation in Supply Chain, Covid-19 Pose Fundamental Business Risks,' (2020), online: <https://chainreactionresearch.com/wp-content/uploads/2020/08/JBS-CRR-Report-1.pdf>, geraadpleegd november 2023.
18. Amnesty International, 'Brazil: Auditor calls out meat packer JBS's use of its audits to claim compliant supply chain in the Amazon,' 22 juli 2020, online: <https://www.amnesty.org/en/latest/news/2020/07/brazil-auditor-calls-out-meat-packer-jbss-use-of-its-audits-to-claim-compliant-supply-chain-in-the-amazon/>, geraadpleegd November 2023.
19. Naira Hofmeister et al., 'JBS admits to buying almost 9,000 cattle from 'one of Brazil's biggest deforesters', 11 november 2022, online: <https://www.earthed.greenpeace.org/2022/11/11/jbs-cattle-brazils-biggest-deforester-amazon/>, geraadpleegd november 2023.
20. Repórter Brasil, 'Forest turned into animal feed', oktober 2022, online: <https://reporterbrasil.org.br/wp-content/uploads/2022/10/220927-Monitora%C3%A7%C3%A3o-Animal-EN-03.pdf>, geraadpleegd november 2023. Zie ook: Andrew Downie en Andrew Wasley, 'Chicken in British supermarkets 'linked to deforested Amazon'', *The Guardian*, 6 oktober 2022, online: <https://www.theguardian.com/environment/2022/oct/06/chicken-in-british-supermarkets-linked-to-deforested-amazon>, geraadpleegd november 2023 en de Realtime Deforestation Monitoring-rapporten van AidEnvironment, online: https://aidenvironment.org/news-and-insights/research/?sft_content_type=monitoring-report, geraadpleegd november 2023.
21. BBB Programs, 'National Advertising Review Board Recommends JBS Discontinue "Net Zero" Emissions by 2040 Claims', 20 juni 2023, online: <https://bbbprograms.org/media-center/dd/narb-jbs-net-zero-emissions>, geraadpleegd november 2023.
22. Dimitri Selibas, 'French banks accused of money laundering linked to Amazon deforestation', *Mongabay*, 16 november 2023, online: <https://news.mongabay.com/2023/11/french-banks-accused-of-money-laundering-linked-to-amazon-deforestation/>, geraadpleegd november 2023.
23. Cision PR Newswire, 'Minerva Foods acquires cattle and lamb slaughter and deboning plants from Marfrig in South America', online: <https://www.prnewswire.com/news-releases/minerva-foods-acquires-cattle-and-lamb-slaughter-and-deboning-plants-from-marfrig-in-south-america-301911750.html>, geraadpleegd November 2023.
24. "Verordening (EG) nr. 1760/2000 van het Europees Parlement en de Raad van 17 juli 2000 tot vaststelling van een identificatie- en registratieregeling voor runderen en inzake de etikettering van rundvlees en rundvleesproducten en tot intrekking van Verordening (EG) nr. 820/97 van de Raad", online: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/NL/TXT/HTML/?uri=CELEX:32000R1760>, geraadpleegd December 2023.
25. Deze conclusie is gebaseerd op advies van advocatenkantoor Prakken d'Oliveira.
26. International Valor Business, 'European retailers halt purchases of JBS snack cutting deforestation', december 2021, online: <https://valorinternational.globo.com/business/news/2021/12/15/european-retailers-halt-purchases-of-jbs-snack-citing-deforesting.ghtml>, geraadpleegd November 2023.
27. Zie casus F
28. European Commission, 'methane emissions', online: https://energy.ec.europa.eu/topics/oil-gas-and-coal/methane-emissions_en, geraadpleegd november 2023.
29. The Institute for Agriculture and Trade Policy (IATP) and the Changing Markets Foundation, 'Emissions Impossible, How emissions from big meat and dairy are heating up the planet', 2022, p.18-19, 23: https://changingmarkets.org/wp-content/uploads/2022/11/Emissions-Impossible-Methane-Edition_FINAL-compressed.pdf, geraadpleegd november 2023. Zie ook, maar beperkt tot kippen- en varkensvlees: World Animal Protection, *Top Five Factory Farming Climate Culprits Scorecard*, februari 2023, online: <https://www.worldanimalprotection.org/siteassets/pdfs/top-five-factory-farming-climate-culprits-scorecard.pdf>, geraadpleegd november 2023.

30. Global Witness, 'Cash Cow', Global Witness, juni 2022, online: <https://www.globalwitness.org/en/campaigns/forests/cash-cow/>, geraadpleegd november 2023.
31. Reporter Brasil, 'Monitor 12', Reporter Brasil, December 2021, online: <https://reporterbrasil.org.br/wp-content/uploads/2022/02/Monitor-12-FN.pdf>
32. NVWA, 'bedrijven met een erkenning, registratie of vergunning', NVWA, online: <https://e-cert.nl/zoekfunctie-erkende-bedrijven/>, geraadpleegd november 2023.
33. Chateau Viande, online: <https://chateauviande.eu/>, geraadpleegd november 2023.
34. NVWA, 'bedrijven met een erkenning, registratie of vergunning', online: <https://e-cert.nl/zoekfunctie-erkende-bedrijven/>, geraadpleegd september 2023.
35. Bundesamt für Verbraucherschutz und Lebensmittelsicherheit, 'Listen der gemäß Verordnung (EG) Nr. 853/2004 zugelassenen Betriebe für den Handel mit Lebensmitteln tierischen Ursprungs in Deutschland (BltU)' online: https://apps2.bvl.bund.de/bltu/app/process/bvl-bil_p_veroeffentlichung?execution=e1s3, geraadpleegd september 2023
36. Jenny Gonzales, 'Brazil bill seeks to redraw Amazon borders in favor of agribusiness', Mongabay, 25 april 2022, online: <https://news.mongabay.com/2022/04/brazil-bill-seeks-to-redraw-amazon-borders-in-favor-of-agribusiness/>, geraadpleegd november 2023.
37. Forbidden Stories, 'The Amazon Cut: How beef linked to deforestation is exported to Europe by major companies', Forbidden Stories, online: <https://forbiddenstories.org/the-amazon-cut-how-beef-linked-to-deforestation-is-exported-to-europe-by-major-companies>, geraadpleegd September 2023; The Guardian, 'Revealed: new evidence links Brazil meat giant JBS to Amazon deforestation', The Guardian, juli 2020, online: <https://www.theguardian.com/environment/2020/jul/27/revealed-new-evidence-links-brazil-meat-giant-jbs-to-amazon-deforestation>, geraadpleegd september 2023; The Bureau of Investigative Journalism, 'Nestlé supplier used Brazilian beef from seized indigenous land', TBIJ, September 2022, online: <https://www.thebureauinvestigates.com/stories/2022-09-22/nestle-supplier-used-brazilian-beef-from-seized-indigenous-land>, geraadpleegd september 2023.
38. Center for Climate Crime Analysis, 'Deforestation in Brazil: UBS finances agribusiness Marfrig and BrasilAgro exposed to environmental damage in Amazon and Cerrado, CCCA, 2021, online: <https://www.gfbv.ch/wp-content/uploads/report-ccca-def.pdf>, geraadpleegd september 2023.
39. MapBiomass: <https://plataforma.brasil.mapbiomas.org>, geraadpleegd augustus/september 2023.
40. Website Jack Link's: <https://www.jacklinks.eu/where-to-buy/>, geraadpleegd september 2023.
41. Website JBS SA Subsidiaries: https://www.sec.gov/Archives/edgar/data/1450123/000121390023056592/ff42023a1ex21-1_jbssa.htm, geraadpleegd september 2023.
42. [European retailers halt purchases of JBS snack citing deforestation | Business | valorinternational.globo.com](https://valorinternational.globo.com)
43. [Mitglied - ISI:Germany GmbH - Roundtable on Sustainable Palm Oil \(RSPO\)](https://www.rspo.nl)
44. Reporter Brasil, 'Monitor 12', December 2021, online: <https://reporterbrasil.org.br/wp-content/uploads/2022/02/Monitor-12-FN.pdf>
45. Website van Zandbergen Groep: <https://www.zandbergen.com/nl/onze-geschiedenis/>, geraadpleegd november 2023.

World Animal Protection

Louis Couperusplein 2III

2514 HP

Den Haag

The Netherlands

 088 268 0000

 info@worldanimalprotection.nl

 W: worldanimalprotection.nl

 [/WorldAnimalProtectionNederland](https://www.facebook.com/WorldAnimalProtectionNederland)

 [/worldanimalprotectionnl](https://www.instagram.com/worldanimalprotectionnl)

 [/wap_nl](https://twitter.com/wap_nl)

 [/AnimalProtectionNL](https://www.youtube.com/AnimalProtectionNL)

Copyright © World Animal Protection

01.24